

Årsrapport 2014

Fylkesmannen i Hordaland

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embedets hovedtall	Side 6
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 9
IV - Styring og kontroll i embedet	Side 22
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 26

I - Fylkesmannens beretning

Eg vil her gi nokre merknader til ein del overordna og særlege spørsmål som har betydning for embetet.

Vurdering av dei samla resultata og ressursbruken i embetet

Embetsoppdraga inneheld samla fleire oppgåver / aktivitetar enn det det er ressursar til. Dei viktigste sakene er prioriterte. Vi har sett i verk fleire organisatoriske tiltak for å få ein meir effektiv og samordna organisasjon. Vi har nedbemanna embetet med ca. ti årsverk for å frigjere nokre av ressursane til lønsauke og kompetanstiltak. Resultatet er at vi har god overordna budsjettstyring. Vi gjer innan alle fagområde grundige vurderingar av prioriteringar, samt tenkjer forenklingar og effektivitetstiltak.

Aktiviteten i embetet har i 2014 vore høg i alle avdelingane i embetet. Embetet har innan alle fagområde løyst embetsoppdraga med god måloppnåing. Det har i all hovudsak gjennomført dei prioriterte oppgåvene i 2014 innanfor dei tildelte ressursane. Volumkrav for tiltak, t.d. tilsyn, og sakshandsamingstider for enkeltsaker, t.d. byggesaker og saker om krav om rettar etter helse-, sosial- og utdanningslovgivinga, er oppfylte

Embetet har også i 2014 arbeidd mykje med å utvikle eit god styringssystem med utgangspunkt i dei sentrale styringsdokumenta. Det er tatt inn i eit styringshjul som sikrar god styring og kontroll av oppgåver og økonomi gjennom året. I 2014 hadde embetet eit mindreforbruk på i underkant av kr. 2 mill.

Viktige prioriteringar

Med mange oppgåver og oppdragsgivarar er det ei utfordring å finne løysingar og arenaer, der desse oppgåvene kan løysas samordna. Embetet har difor stor merksemd på samordning innan og mellom avdelingar, t.d. innan landbruk, plan og helse-, sosial-, barnevern og utdanning. Vi har i 2014 også hatt fire prioriterte fellessatsingar, der samordning er essensielt: - barn og unge, - beredskap, - kommunereforma og kompetanseutvikling.

Sentrale forhold i embetet og fylket av betydning for verksemda

Betre styring av Fylkesmennene

Embetet er nøgd og ser det som viktig det arbeidet KMD har initiert for ei «Betre styring av Fylkesmannen». Når det gjeld utforming av dei ulike embetsoppdraga, varierer desse meir enn saklege tilhøve tilseier. Det bør arbeidast mot en klargjering av overordna mål og eit tydlegare skilje mellom mål og verkemiddel, basert på Fylkesmannens ulike roller. Det er også trong for å vurdere styringsdialog, med sikte på å få ein så kostnadseffektiv og innhaldsmessig fornuftig styringsdialog som mogeleg.

Kommunereforma

Dei grunnleggjande formåla med reforma samsvarar med det som er situasjonen i kommunane i fylket: - små og manglande kompetansmiljø, - fragmentert areal- og transportplanlegging, - stor bruk av interkommunalt samarbeid som gir eit demokratisk underskot og stort potensiale for å bruke større og meir fagleg kompetente kommunar til å løysa fleira av samfunnets velferdsoppgåver.

2014 har vore brukt til informasjon og rettleiing av kommunane når det gjeld innhaldet i og føresetnadene for kommunesamanslåingar. Kommunane verka no å vere i ein fase då dei førebur politisk vedtak om samanslåing og dei administrative konsekvenser slike vedtak vil gi.

Beredskap og samfunnstryggleik

Det har i 2014 vore ein monaleg auke i beredskapshendingar som er registrerte i CIM. Mens talet for 2012 og 2013 var 110 og 127, var talet for 2014 309 hendingar. Det samsvarar også med det som embetet elles registrere: 2014 har vore prega av mange, og til dels alvorlege hendingar, og særleg klimahendingar. Det ser ut for at dei prediksjonane klimaforskarane gjorde for berre nokre år sidan, no er i ferd med å bli realitet.

Arbeidssituasjonen i fylket

Den økonomiske aktiviteten i fylket er framleis høg. Trass i sterk nedbemanning innan oljesektoren, synes det ikkje til no å ha hatt vesentlege konsekvensar for arbeidsløysa i fylket, sjølv om denne har auka noko det siste året. Hovudforklaringa på dette synes å vera at det i stor grad er innleigd utanlands arbeidskraft som i størst mon mister arbeidet, og at mange av dei overflødige får seg arbeid i andre sektorar. Det siste gjeld særleg ingeniørar. Det må likevel forventas auka arbeidsløysa i tida som kjem.

Regional ubalanse i fylket

Det er ein markant regional ubalanse mellom ytre og indre delar av Hordaland, der fylket er differensiert i vekstområde og stagnasjons-/fråflyttingsområde. Vi ser få spor i den regionale areal- og distriktspolitikken, som tar sikte på aktivt å utligne desse forskjellane. Det viktigaste verkemiddel i denne samanhengen er å knyte desse delane av fylket saman transportmessig. Det bør vere ei transportpolitisk prioritering å satse på utbetring av E 16 og jenbanelina frå Arne til Voss.

Miljøutfordringar / planutfordringar

Miljøutfordringane er store og komplekse. Her skal kort nemnast to: Det har vore ei nærast katastrofal auke i rømningar frå oppdrettsfisk i 2014, med dei miljømessige konsekvenser det medfører. Det kan konstaterast at verken offentleg styresmakter eller næringa sjølv har beredskapsmessige virkemiddel til å ta hand om oppståtte situasjonar av dei dimensjonane vi no ser.

Dessutan veks utsleppa frå transportsektoren, og privatbilbruken aukar i dei største kommunane i fylket. Kommunane har etterkvart fått verkemiddel til å begrensa denne situasjonen, og t.d. kan nemnast at etter initiativ frå opposisjonen i Bergen bystyre har kommunen vedtatt å innføre ei køprisordning frå 2016.

I kommunanes planlegging synes det og å vera ein motvilje mot å revidere arealplanar med omsyn til t.d. tidlegare regulerte buområde som ut frå ein areal- og transportpolitikk regjeringa har foreskrevet i sine statlege rettsningslinjer ikkje byggjer opp om regjeringas klimamål.

Velferd, helse

Det er store utfordringar med å skaffe tilstrekkeleg og kvalifisert personell i dei kommunale tenestene, og det er svak leiarkompetanse. Desse forholda har innverknad på handtering av omstillingsprosessar, tryggleik og kvalitet i dei kommunale tenestene.

Når det gjeld samhandlingsreforma, er situasjonen særleg i dei større kommunane at dei heimebaserte tenestene ikkje er organiserte eller dimensjonerte for oppfølging av generelt meir behandlings- og pleiekrevjande pasientar.

Verjemål

Det er krevjande og sterkt kritikkverdig at det framleis ikkje er på plass ei godkjent dataløysing, og at vi er langt unna «digitalt førsteval» som var ei målsetting for reforma då ho vart gjennomført frå 1.juli 2013. Embetet har sett inn mange kompenserande tiltak for å sikre at brukarane våre blir minst mogeleg skadelidande, som t.d. omdisponering av ressursar, kriseløysingar og rutiner med ei meir manuell sakshandsaming enn planlagt. Tatt omsyn til dette representerer reforma eit klår rettstryggleiksframsteg samanlikna med tidlegare verjemålsordning.

Strukturreformar – statleg regional forvaltning

Når ein no må forventa at det skjer store endringar i kommunestrukturen, er embetet svært samd i at det ligg til rette for og bør gjerast ei vurderinga av den stале regionale forvaltninga. Det vert vist til ei grundigare omtale av dette under kap. V.

Byggesaker

Når det gjeld byggesaker, har vi handsama 517 klagesaker i 2014. Vi arbeider systematisk med å byggje ned restansane på området. Vi har i 2014 vore innafør fristen på tolv vekers sakshandsamingstid i nesten samtlege saker. Gjennomsnittleg sakshandsamingstid for år 2014 er 44 dagar.

Bergen, 2. mars 2015

LARS SPONHEIM

(sign)

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Presentasjon av Fylkesmannen i Hordaland

Fylkesmannen er Kongen og regjeringa si representant i Hordaland, og utfører dei oppgåver som er gitt i Instruks for fylkesmenn, fastsett ved kgl. res 7.8.1981, endra ved kgl. res 10.11.1988 og 6.7.1999, og Instruks for fylkesmennes beredskapsarbeid, fastsett ved kgl. res. av 18.04.08.

Dei sentrale styringsdokumenta for Fylkesmannen er fylkesmannsinstruksen, Prop 1 S (2011-2012) for fagproposisjonane, tildelingsbrev frå KMD, fullmaktsbrev og oppdrag gitt frå departement og direktorat. jf. <http://oppdrag.fylkesmannen.no>

Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dei tolv oppdragsdepartementa og åtte oppdragsdirektorata våre formidlar mål og resultatkrav. Dei enkelte departementa har direkte instruksjonsmynde over Fylkesmannen innan det enkelte departement sitt saksområde.

Fylkesmannen har ansvar for å følgje opp vedtak, mål og retningslinjer frå Stortinget og regjeringa. Fylkesmannen er dessutan eit viktig bindeledd mellom kommunane og sentrale styresmakter, med høve til å spele inn viktige saker frå kommunesektoren til sentrale styresmakter.

Fylkesmannen skal aktivt bidra i samfunnsutviklinga i regionen samt ivareta rettstryggleik for innbyggjarane og sørgje for samordning.

Sentrale oppgåver for Fylkesmannen er å:

- Ivareta rettstryggleiken for enkeltpersonar gjennom tilsyn og klagebehandling
- Formidle og bidra til gjennomføring av nasjonal politikk
- Sørgje for samordning av statlege styringssignal til kommunesektoren og formidle statlege forventningar konsistent, tydeleg og heilskapleg
- Spille ein aktiv rolle i det regionale plan- og utviklingsarbeidet
- Vere talerøyr for fylket overfor sentrale styresmakter
- Ivareta tilskotsforvaltning og andre forvaltningsoppgåver på ein god måte.

All verksemd skal gjennomførast i samsvar med gjeldande lover og forskrifter. Verksemda skal vidare drivast i samsvar med prinsippa om kvalitetsleing og kontinuerleg forbetring.

Det skal vere trygge og gode arbeidstilhøve ved embetet som gjer at dei tilsette trivst i arbeidet og får brukt ressursane sine på best mogleg måte. Alle har ansvar for å bidra til eit arbeidsmiljø prega av tverrfagleg samarbeid, respekt, tillit og samhald.

Intern organisering

Fylkesmannen i Hordaland er lokalisert i Statens hus i Bergen. Embetet er organisert med seks fagavdelingar, jf. lenkje til [organisasjonskart](#).

Fylkesmannen hadde i fjor 178,3 årsverk fordelt på 200 tilsette. I årsverka inngår alle faste tilsette og lengre engasjement uavhengig av finansiering. Embetet har stabil bemanning med kompetanse som er godt tilpassa oppgåvene. Vi har spesialistkompetanse på fleire fagområde, og vi har tilsette som i dag blir nytta i særskilte oppdrag av departement og direktorat. Det er generelt god søking til ledige stillingar.

Vi har to allmøte årleg for alle tilsette.

Det var fleire endringar i leiinga i 2014. Leiinga i dag er:

- Fylkesmann Lars Sponheim
- Assisterande fylkesmann Rune Fjeld
- Fagdirektør Ole Bakkebø

- Fylkeslege Helga Arianson
- Avdelingsdirektør for miljøvernavingdelinga Kjell Kvingedal
- Avdelingsdirektør for utdanningsavingdelinga Anne Hjermann
- Avdelingsdirektør for landbruksavingdelinga Åse Vaag (ny)
- Avdelingsdirektør for administrasjon- og verjemålsavingdelinga Kari Tepstad Utvær

Pr. i dag er assisterande fylkesmann Rune Fjeld overordna leiar for kommunal- og samfunns-planavingdelinga.

Visjon, verdiar og leiarprinsipp

Fylkesmannen har definert eit verdiset som skal ligge til grunn for all aktivitet i verksemda.

Vår visjon: *Fylkesmannen skal utføre godt styresett og møte urett med rett*

Verdigrunnlaget vårt

Demokratisk: Vi skal arbeida for at Stortinget og regjeringa sine vedtak, mål og retningslinjer blir følgde opp og gjera konsekvensane av dei i Hordaland kjende for dei nasjonale styresmaktene.

Rettferdig: Vi skal hegna om rettstryggleiken både i avgjerdene og i avgjerdsprosessane. Vi har eit særleg ansvar for rettstryggleiken til dei som ikkje sjølve kan fremja interessene sine.

Open: Vi skal vera opne for innsyn, leggja til rette for deltaking frå innbyggjarane og sikra eigne tilsette medverknad.

Påliteleg: Vi skal vera uhilda og grunnkje vedtaka våre fagleg og gje kunnskapsbaserte råd ut frå vårt beste faglege skjønn.

Effektiv: Vi skal bruka ressursane våre slik det er politisk bestemt, og vi skal nå dei politiske måla på den mest berekraftige måten.

Samordning - samarbeid

Eit viktig mål for embetet som det vert arbeidd kontinuerleg med er å ha god intern samordning og samarbeidd på tvers av avelingane. Vi har etablert ei lang rekkje møtestader interne møtestader for å drøfte oppgåver som er avelingsovergripande og det er utarbeidd samarbeidsrutinar på fleire område m.a. innanfor planområdet, tilsyn, verjemål, beredskap, barn- og unge.

Embetet hadde fire prioriterte fellessatsingar i 2014:

1. Barn og unge-prosjekt
2. Beredskap
3. Kommunereforma
4. Kompetanseutvikling

Samarbeid med andre embete og andre verksemder

Fylkesmannen i Hordaland har årleg innanfor ulike fagområde samarbeid og erfaringsutveksling med andre fylkesmannsembete. I 2014 har vi m.a. hatt fleire hospiteringsbesøk frå andre embete.

Vestlandlandssamarbeid

Fylkesmennene på Vestlandet (FMSF, FMRO og FMHO) med sine respektive leiargrupper, hadde felles møte i Ullensvang hausten 2014. Bakgrunnen for møte var å diskutere om vi kan fordela arbeidsoppgåver mellom embeta, slik at vi på dei aktuelle områda kan effektivisere og tenestene, utnytte ressursane meir effektivt, yte betre tenester for publikum og sikre større rettslikskap.

Fleire utviklingstrekk og reformer tilseier at Fylkesmennene bør utvikle felles strategiar for samhandling og oppgåveløysing. Vi står framfor ei kommunereform som vil medføre endringar på alle nivå i forvaltninga, både når det gjeld struktur og oppgåver. I ein slik prosess er det naturleg at Fylkesmennene vurderer om vi har oppgåver som kan utførast av større kommunar. Samstundes bør det vurderast om oppgåver som i dag ligg i

departement, direktorat eller ander regionale statlege etatar, kan utførast meir effektivt og med større lokalkunnskap av fylkesmannsembeta.

Etter samlinga har FMSF og FMHO inngått eit samarbeid om å drøfte vidare om det er konkrete arbeidsoppgåver som kan fordelast mellom embeta. Det er utarbeidd ein tidsplan, og dei respektive avdelingsdirektørane har ansvar for å følgje opp samarbeidet innanfor sine fagfelt. Dette er eit arbeid som held fram i 2015.

Det er inngått eit vidare samarbeid mellom alle tre vestlandsembeta for å vurdere om det er tenleg og ressurseffektivt å ha eit ressursembete innanfor særskilte oppgåver/fagområde.

Ulike samordningstiltak

Fylkesmannen har i seinare år fått styrka mynde som samordnar av statlege styringssignal for sektorar og statsetatar med oppfølgingsansvar overfor kommunane.

Særleg gjeld dette gjennom samordning av tilsyn, og ikkje minst statlege motsegner til kommunale arealplanar, der Fylkesmannen også har mynde til å avskjere motsegner.

Tilsynsforum er eit viktig organ for samordning, og arbeidet her har også i 2014 vore vektlagt.

Desse møteplassane gir også arena for dialog og rettleiing mellom statlege organ og kommunane.

Gjennom rådgiving, kurs, konferansar, møter o.a. utøver Fylkesmannen i Hordaland sitt samordningsansvar.

Vi viser til merknadene under kapittel V, Strukturreformar – statleg regional forvaltning, som særleg har betydning når det gjeld å få til ein meir samordna og koordinert stat, særleg når det gjeld kommunane.

III - Årets aktiviteter og resultater

Kommunereforma

I samband med kommunereformarbeidet har fylkesmannen sjølv vitja 28 kommunar hausten 2014, i tillegg deltatt på nokre formannskapsmøter. Det er kommunane som på eige initiativ har invitert fylkesmannen. Fylkesmannen har jamlege møter i KS- styret i Hordaland for å avklare problemstillingar og drøfte tiltak i denne prosessen. KS har delteke på ein del av kommunestyremøta. Fylkesmannen har i tillegg delteke med foredrag hos ulike organisasjonar i både privat og offentleg sektor. Fylkesmannen har fått mange førespurnader om å delta i folkemøter og legg opp til å delta i omlag to møter i kvar region i fylket.

Ved at fylkesmannen personleg har deltatt på og prioritert møta med kommunestyra, vert reforma forankra i det organet som skal fatte vedtak om muleg samanslåing av kommunar. Samstundes får alle kommunar og kommunestyremedlemmar likelydande budskap om reforma, verkemiddel, føremål og tidsramme for prosessen. Interesse for reforma er stor og vi oppfatter stemningen slik at kommunestyremedlemmane i hovudsak er positivt til dette arbeidet. Geografi, kommunikasjonar og innbyggjartal kan i deler av fylket gjere arbeidet krevjande.

Skjønsmidlane - prosjektskjøn

Fylkesmannen i Hordaland reserverte i 2014 kr 23,7 millionar av skjønsstilskotet for 2014 til fornyings- og innovasjonsprosjekt, uføresette hendingar og generell fordeling seinare. Kr 16,7 mill vart fordelt i første runde.

I samband med tildelinga for 2014 vart det føretatt ei utgreiing av prosessen, med deltakarar frå kommunane, KS og Universitetet i Bergen. Det vart vedteke at regionråda skulle få ein aktiv rolle i prosessen. Regionråda skal no vurdere søknadane og prioritere mellom dei. Kommunane kan sjølvsagt framleis søke Fylkesmannen direkte, særleg gjeld dette kommunar som ikkje er knytte til regionråd. Praksisen held fram i 2015.

Kommuneøkonomi – gjeldsgrad

Hordaland har to kommunar i ROBEK-registeret (Stord og Osterøy). Det er eit sær sars lite tal kommunar, sett over ein tiårsperiode. Generelt er Hordaland eit «tofartsfylke», med stor aktivitet og vekst i pressområda, særleg i kystområda, og fråflytting/stillstand i særleg dei indre områda av fylket. Inntektssystemet sin kompensasjon er, trass i det nye vekststilskotet, noko etterskotsbasert. Det gir utfordringar for vekstkommunane som er i fleirtal. Det gjeld særleg med tanke på innbyggjartal. Samstundes har dei små kommunane som ikkje har vekst, betydelege ressursar, og i nokre høve, stor ressursar grunna inntekter frå kraftindustri eller eigedomsskatt på industrianlegg. Ser vi på frie inntekter pr. innbyggjar i ein kommune, og særleg om vi legg til eigedomsskatt og kraftinntekter, er skilnadene betydelege.

Det ligg ikkje føre tal for 2014 enno, men ser vi på netto driftsresultat i 2012 og 2013, er resultatet i fylket (u/ Bergen) likt eller betre enn landet elles.

Målt i samaliknbare tal var gjelda fylket, både med og utan Bergen, lågare enn for landet u/Oslo ved inngongen til årtusenet. Deretter auka gjelda kraftig, og ligg no over landsgjennomsnittet.

Netto gjeld over brutto driftsinntekter dei siste ti åra:

	2004	2009	2013	Auke i gjeldsandel	Auke-%
Hordaland	54,98 %	53,90 %	73,22 %	33,16 %	18,23
Bergen	48,75 %	41,76 %	73,21 %	50,17 %	24,46
Ho u/Bergen	62,22 %	66,44 %	73,23 %	17,69 %	11,00
Landet u/Oslo	59,50 %	68,73 %	75,85 %	27,49 %	16,36

Sjølv om det har vore ein mindre auke i veksten i høve til landet dei siste åra, ser vi ut frå kommunane sine styringsdokument at investeringstakten, med låneopptak, ikkje stopper opp.

Fylket har mange kommunar med god inntektsside, men i nokre høve vekker gjeldsauken bekymring. Avdrag og renter tar av inntekter som skal gå til kommunale tenester, og ein renteauking i framtida kan få stor effekt for somme kommunar.

Fylkesmannen har få andre verkemiddel enn rettleiing overfor kommunane. For ROBEK kommunar har

Fylkesmannen godkjenningsfunksjon. Det gir ein meir grundig dialog i forkant av søknad og godkjenning, noko som igjen fører til få avslag. ROBEK-kommunane er få, berre to kommunar. Det er ikkje nødvendigvis dei som er i ROBEK i dag som har eit gjeldsproblem i framtida.

Ved publisering av KOSTRA-tal vert det utarbeida rapport for kommunane i Hordaland. I tillegg vert rapportgeneratorar for den einskilde sektor publisert (samarbeid mellom Fylkesmennene). Det set fokus på KOSTRA, og rapporteringa vert stadig betre. KOSTRA -tala vert i stor grad nytta i kommunane sitt økonomiarbeid, og er også referert i Fylkesmannen sine budsjettbrev.

Kommunane får ved framlegging av kommuneproposisjonen og statsbudsjett eit notat som omhandlar det kommuneøkonomiske, med vekt på fylket. I tillegg vert meir omfattande analyser lagt ut på nettet saman med notatet og lenker til regjeringa sin nettstad om emnet.

Fylkesmannen samarbeider også med KS om konferansar om emnet. Det vert i tillegg arrangert einskildmøte med kommunar etter behov.

Alle kommunane i fylket får eit skriv med analyse av den aktuelle kommunen sitt budsjett og økonomiplan, det gjeld altså også kommunar som ikkje er i ROBEK. Fylkesmannen meiner dette gir god kontroll over den einskilde kommune sin økonomi, og er noko som vert motteke med stor interesse.

Fylkesmannen i Hordaland har lagt stor vekt på rettleiing. Samtlege kommunar får vurdert gjeldsnivået i samband med at Fylkesmannen skriv til kommunen om årsbudsjett. I tillegg kjem munnleg rettleiing, og publisering av KOSTRA-rapportar to gonger i året.

Velferd, helse og personleg tenesteyting

Embetet samordnar alle oppdrag frå HOD, BLD og AID og legg vekt på også å koordinere tiltaka med oppdrag frå andre departement.

Dei fleste innbyggjarane får dei tenestene dei har krav på. Det er likevel store variasjonar i tenestetilbodet og enkelte grupper kjem dårlegare ut enn andre. Fleire av kommunane har formidla at dei prioriterer stramt.

Det er framleis store utfordringar med å skaffe tilstrekkeleg og kvalifisert personell i dei kommunale tenestene. Leiarkompetansen er svak og har innverknad på handtering av omstillingsprosessar, tryggleik og kvalitet i dei kommunale tenestene, spesialisthelsetenestene og statlege barnevernstenester jf. kapittel 2.3. Utan god leiing og styring er det vanskeleg å hente ut effekten av den tilførsel av stillingar og kompetanse som er tilført kommunane. Også i samband med gjennomføring av kommunereforma vil det vere avgjerande med god og kompetent leiing for å oppretthalde forsvarleg og tilstrekkeleg tenesteyting til befolkninga.

Samarbeidsavtalane mellom spesialisthelsetenesta og dei kommunale helse- og omsorgstenestene har medverka til betre samarbeid. Elektronisk meldingsutveksling har forenkla kommunikasjon og informasjonsoverføring. Potensialet er likevel ikkje nytta fullt ut. Innhald i og svartid på meldingane kan bli betre og det er ønskjeleg å utvide ordninga til fleire tenester/fagområde.

Iverksetting av reforma har synleggjort behovet for samarbeid mellom spesialisthelsetenesta og kommunane. Styrkt og utvida tenestetilbod i spesialisthelsetenesta, til dømes til personar med psykiske lidingar og rusproblem, har konsekvensar for kommunane si prioritering og dimensjonering av tenestetilbod. Det blir konkretisert seinare i kapitlet.

Samhandlingreforma har innverka på bruken av sjukeheimplassar ved at korttids plassane no i hovudsak blir nytta til pasientar som blir skrivne ut frå sjukehus. Tilgangen på korttids plassar er sterkt redusert for andre enn dei som kjem frå sjukehus, til dømes plassar for avlasting og rehabiliteringsopphald. Det har konsekvensar for tenestetilbodet til mange pasientar. I fleire av dei større kommunane er dei heimebaserte tenestene førebels ikkje organiserte eller dimensjonerte for oppfølging av generelt meir behandlings- og pleiekrevjande pasientar og kompensere ikkje for reduksjon i tilbod om korttidsopphald. Sjølv om heimetenestene er bygd ut, er det framleis liten kontinuitet i tilbodet til mange av brukarane. Talet på hjelparar som går til ein pasient i løpet av ein månad er alt for høgt. Det påverkar kvaliteten på tenestene. Både pasientar, brukarar og pårørande opplever dette som lite tilfredsstillande og lite trygt. Risiko for svikt og misforståing blir også større.

Vi har i fleire år peika på behovet for fleire tilrettelagte bustader med tilbod om individuelt tilpassa oppfølging. Fylkesmannen leier programrådet som rådgir Husbanken om kva for kommunar som bør takast opp i programmet. Eit sentralt mål for samarbeidet med Husbanken er å følgje opp, samordne og vidareutvikle det strategiske arbeidet på det bustadsosiale området. Vi har og ført tilsyn med kommunane sin praksis for tildeling

av midlertidig bustad og arbeidet med å skaffe varig bustad. I fleire kommunar er det for liten tilgang på utleigebustader. Dei siste åra har fleire kommunar kome godt i gang med å etablere fleire bustader med buoppfølging, men det er framleis stor mangel på bustader til personar med psykiske lidingar og rusproblem. For flyktningar, einslege unge, fattige barnefamiljar og personar som kjem ut av fengsel, er det heller inga enkel oppgåve å finne eigna bustad. Fylkesmannen meiner at kommunen bør ha plikt til å skaffe varig bustad til dei som ikkje klarer det sjølve. Eigna bustad er eit grunnleggjande behov. Det er og nødvendig for å gje forsvarlege helse- og omsorgstenester og for å vidareføre behandling og rehabilitering som er påbegynt i spesialisthelsetenesta.

Tenester må vere samordna. Nesten alle kommunane slit med å få dette til. Det kjem tydeleg fram i arbeidet med samhandlingsreforma. Vi ser dei same behova for samordning i satsinga på rus og psykiatri, barnevern og i no ei brei satsing på barn og unge. Den interne organiseringa i embetet og prioritering av samarbeid mellom avdelingane har gjort Fylkesmannen betre i stand til å sjå dei ulike tenestene i samanheng og utvikle felles strategiar for dette. I møte med dei ulike tenestene og i vurderingar av klage og tilsynssaker, har vi i mykje større grad løfta fram konsekvensane av mangel på samarbeid, formidla tydelege forventningar og peikt på svikt i samarbeidet når det har mangla. Svikt i samarbeid har til dømes gått ut over barn i barnevernet. Når det gjeld samarbeid, er det mykje som bør blir betre. Barn og unge-satsinga er ei viktige del av dette og bli omtalt under kapittel 2.3.

Vi held krava til saksbehandlingstider i klage- og tilsynssaker innan helse-, barneverns- og sosialområdet. I mange tilsynssaker tek vi opp svikt i samarbeid mellom ulike instansar. Her er det mykje å gå på, og vi fører oftare enn før partane saman for å kome fram til betre samarbeidsrutinar. Når det gjeld lovendingane om styrkte rettar for pasientar, brukarar og pårørande i tilsynssaker, hadde vi tilpassa vår praksis til føresengene før dei blei iverksette. Vi har gode erfaringar med å sikre brukarmedverknad og høyre pasient, brukar og pårørande og har kortare saksbehandlingstid i 2014 enn åra før. Det landsomfattande tilsynet med barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikkar i 2013 og 2104 førte etter vår vurdering til betre rutinar av både utgreiing og behandling. Samarbeidet med andre tenester, særleg barnevernet er viktig og blir arbeidd vidare med.

Det ser framleis ut til å vere vanskeleg for kommunane å prioritere langsiktig helsefremjande arbeid som del av samhandlingsreforma. Det står og ein del att før vi har klart å gjere strategiar for fleire gode leveår og mindre sosial ulikskap synlege og allment aksepterte i generell samfunnsplanlegging og i sektorar som har ansvar for utdanning, samferdsel, bustadutvikling og næring. Det er lettast å få gjennomslag for tilrettelegging for fysisk aktivitet.

På den andre sida viste dei kommunane som vi førte tilsyn med i 2014, at mykje av folkehelsearbeidet kommunane gjer, blir definert som noko anna. Det gjeld ikkje minst det systematiske arbeidet i utdanningssektoren. Når vi samanliknar med tidlegare år, er folkehelsearbeidet likevel klart høgare prioritert i 2014.

Oppvekst, barnehage og opplæring

Embetet sikrar koordineringa av arbeidet for barn og unge innad i embetet gjennom ei «Barn og Unge – gruppe». I tillegg til dei fagområda som er lista opp i tildelingsbrevet er embetet si Kommunal og samfunnsplanavdeling del av gruppa. Det gir ein naturleg inngang for å følgje opp korleis barn og unge sine interesser blir vektlagt og får plass i kommunane sitt planarbeid. Alle dei aktuelle avdelingsdirektørane er faste medlemmer i gruppa og har deltatt fullt ut i det løpande arbeidet.

Embetet har lagt til grunn ei brei satsing i alle kommunar på barn og unge. Kunnskapsgrunnlaget og kjennskap til status i eigen kommune er sentralt. Vi legg vekt på universelle og strukturelle tiltak der det er mogeleg, men samstrundes at tiltaka skal vere innretta for å nå særleg utsette barn. «Barn og unge gruppa» skal utvikle Fylkesmannen sine strategiar på området. Strategien må både vere langsiktig, men og gjere noko for å gjere kvardagane enklare her og no og sørge for deltaking og ikkje utestenging. Kommunane er komne ulikt langt når det gjeld å kartleggje status og skaffe oversikt over helsetilstanden som del av det kommunale planarbeidet. Vi legg vekt på at utsette barn og unge blir tatt omsyn til i kommunen sine planar. Fylkesmannen samarbeider med relevante kompetansesentre og søker å samordne tiltak mot barn og unge gjennom denne møtestaden.

Ein sentral del av Barn- og unge satsinga i embetet vårt er konkret knytt til den situasjonen born frå inntektsfattige familjar er i. Embetet har arrangert eit drøftingsmøte for sentrale samarbeidspartar (NAV, BUFdir, Helse-Bergen, KS, fleir av kompetansesentra i fylket, fylkeskommunen, friviljuge organisasjonar m.fl.) for å få eit felle overblikk over korleis dei respektive tar omsyn til fattige barn i arbeidet sitt og for å løfte fram behov for samarbeid. Fem kommunar er inviterte til ei særskilt satsing mot barnefattigdom. Satsinga skal gå over fem år og det er stilt krav om politisk forankring i dei aktuelle kommunane. Embetet er vidare aktivt medverkande i utforminga av kommunane si innretting av arbeidet, kommunane får tilgang på embetet sin kompetanse på områda økonomi, plan, juss, statistikk og analyse, samt anna relevant fagleg bistand. I tillegg til fagleg støtte

bidreg embetet med skjønsmidlar, og går saman med kommunane i ei vurdering av relevante tilskottsmidlar. Med den økonomiske støtta embetet legg til rette for meiner vi at vi skal ha høge forventningar til arbeidet i kommunane.

Vi veit at mange kommunar har eit uklårt bilete av kor mange barn som inngår i statistikken om barnefattigdom. Vi ser difor at ein viktig del av satsinga må ta opp i seg korleis kommunar får kunnskap om eigen situasjon. Vidare må dette få konsekvensar for kommunen sitt daglege tenestetilbud og arbeid, eller sagt med andre ord: sikre at alle kommunane sine tenestetilbud rekk heilt ut og inkluderer dei som er svakast økonomisk stilt.

Informasjon og rettleiing om Barnekonvensjonen (BK) er følgt opp i Barn og unge-gruppa sitt arbeid. Vurderingar av omsynet til barnets beste er ein obligatorisk del av klagesakbehandlinga. Embetet har og brukt nettsidene gjennom ei eiga bannersak «Barns beste» for å sette dette på dagsorden. I tillegg er regelverksamlingar for kommunane brukt. Vi søker der å synleggjere korleis BK må sjåast i samanheng med andre rettar som skal sikre barn og unge.

Embetet har ein sers god struktur for kontakt både med skuleeigar og barnehagemyndene i kommunane. Det bidreg til at dei emna vi tar opp i rettleiingsarbeidet vårt i stor grad er etterspurde og relevante. Vi har berre positive erfaringar frå det nye nasjonale tilsynet etter opplæringslova.

Det kan gjerast mykje for å lette situasjonen til barn under barnevernet. I våre møte med kommunane og i tilsynet med dei, ser vi at dei har trengt lang tid for å få på plass nye årsverk og få lært opp disse. Som nemnd i Kap 2.2. meiner vi at behovet for styrka leiarkometanse og ei heving og utvikling av fagkompetansen er nødvendig. Vi ser enno ikkje heile effekten av den statlege styrkinga av barnevernet. Det er og stort behov for å normere kva som ligg i kravet om fagleg forsvarlege tenester både i det kommunale og statlege barnevernet. Det arbeidet er kome kort. Her treng fagmiljøa hjelp utanfrå på ein annan måte enn det dei har fått så langt. Få ser samanhengen mellom dette kravet og krav om styringssystem. Her meiner Fylkesmannen at det er behov for å systematisere meir og ta i bruk den kunnskapen vi har på ein betre måte. Til dømes er det etter kvart godt dokumentert korleis det går med barn i fosterheim. Kva konsekvens skal det få for statleg politikk og tiltak i barnevernet? Er det gode barnehagar og tiltak for å sjå til at barn fullfører skule og anna utdanning som er det langsiktige tiltaket? Det er spørsmål det blir det arbeida med i embetet si barn og unge-satsing og som vi vil diskutere med oppdragsgjevar og forskingsmiljø/kompetansesenter.

Når det gjeld behandling av klager og dei ulike tilsynsoppgåvene, er måla med eit lite unntak nådd. Tilsyn og oppfølging av fosterforeldre viste stor variasjon mellom kommunane. Der styring og leiing er svak, ser vi dei største manglane og avvika. Vi følgjer opp kommunene til vi ser at korrigerande tiltak har gitt ønska effekt. Andre kommunar følgde opp fosterheimane som forventa. I 2013 utfordra vi leiarar i kommunen til å lese og bruke kvartalsrapporteringane på barnevern. Vi følgde dette opp i 2014 og brukte og rapporteringa til å ta opp med kommunen tal vi ikkje kunne la passere. Det førte til at kommunane retta vesentlege feil i rapporteringa. Vi meiner denne dialogen har ført til både auka merksemd og betre rapportering om resultat i barnevernet.

Fleire kommunar har gitt tilbakemelding om at dei har merka at Bufetat ikkje på same måte som før klarer å finne eigna fosterheimar eller institusjonsplassar. Det gjeld særleg dei litt eldre barna som har samansette problem. Det tek ofte for lang tid å finne eigna fosterheima eller institusjonsplassar. Det fører til fleire akuttplasseringar enn nødvendig. Når plasseringa i tillegg kan bli langvarig og også feil når det gjeld barnet sitt behov, blir det ei alt for stor belastning på barna. Det er døme på at dei er blitt introdusert til miljø som kan bli ei stor tilleggsbelastning og vanskeleg å kome ut av igjen. Bufetat si erfaring er at det er vanskeleg å rekruttera nok fosterheimar. Samstundes arbeider dei med å redusere institusjonsplassar slik oppdraget er. Fylkesmannen forstår at dei organisatoriske endringane som pågår kan vere krevjande. Men det har konsekvensar for barna. Vi har behandla fleire tilsynssaker det siste året der tema har vore at tenester frå det statlege barnevernet ikkje har vore gode nok. Denne utfordringa er stort sett likt oppfatta av kommunen, Bufetat og Fylkesmannen.

Når det gjeld busetting av flyktingar, har embetet brukt siste delen av 2014 til å førebu seg på ein prosjektperiode på to år der vi skal ansvar for busetting. Arbeidet var i gang frå nyttår 2015. I prosjektet legg vi stor vekt på å kople dei aktuelle sektorområda til busettingsarbeidet. Når det gjeld klagebehandling og tilsyn etter introduksjonslova, har embetet god kompetanse og meiner at vi har gitt sentrale bidrag i utforminga av tilsynet. Embetet har eit svært godt samarbeid med VOX. Vi merker oss at dialogen om korleis kurstilboda til sektoren skal leggjast opp skjer i tett dialog. Den kunnskapen vi har om kommunane sine behov blir tatt omsyn til frå VOX si side og resultatet er stor etterspurnad og svært høg deltaking på etterutdanningskursa.

Når vi vurderer kva resultat vi har oppnådd, meiner vi følgjande kan fungere som indikatorar: interessa for deltaking i satsinga mot barnefattigdom var stor. Det betyr at i tillegg til dei fem aktuelle kommunane, er det eit godt grunnlag i heile fylket for å sette tematikken på dagsorden. Dette føl vi opp i 2015 med ein konferanse som tar opp emnet utsette barn og unge med særleg fokus på barnefattigdom og psykisk helse. Vidare meiner vi at

besøkstala på nettsakene våre om barns beste er ein aktuell indikasjon på at bodskapet vårt og den rettleinga som ligg der, når ut. Vi meiner og at den interessa som er vist frå eksterne samarbeidspartar om sårbare barn sin særlege situasjon må inngå i vår resultatvurdering.

Internt i embetet er omfanget av saker og tema som blir behandla og følgt opp over avdelingsgrensene i auke. Den plassen barn og unge har fått i embetet sitt planarbeid må reknast og som eit relevant mål. Ut frå desse vurderingane meiner vi at embetet kan konkludere med god resultatoppnåing.

Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Kommuneplanlegging (tal for 2013 i parentes)

Vi har mottatt 18 (10) meldingar om oppstart og planprogram til uttale. Vi har mottatt 19 (16) saker til offentleg ettersyn.

Reguleringsplan (tal for 2013 i parentes)

Vi tok imot melding om oppstart til 267 (268) reguleringsplanar og 197 (168) planar til offentleg ettersyn.

Statleg samordning av motsegner

Fylkesmannen i Hordaland har frå 1. september 2013 delteke i forsøket med samordning av statlege motsegner til kommunale arealplanar. I forsøket er Fylkesmannen gjeven kompetanse til å avskjere statlege motsegner.

I Hordaland vert dette handtert i eit samordningsprosjekt i stab, der alle aktuelle motsegnspunkt frå statlege styresmakter vert sendt Fylkesmannen. Etter ein samordningsrunde, der m.a. eventuell statleg motstrid vert vurdert, får kommunen tilbod om eit dialogmøte, der alle dei statlege innvendingane vert gjennomgått og drøfta, saman med fagstyresmaktene. Dersom kommunen har ønska slikt møte, vert det sendt ein samordna statleg uttale i etterkant, innanfor avtalt frist, der det vert opplyst kva for konfliktpunkt som faktisk blir fremja som motsegn, kva punkt som eventuelt er avskorne av Fylkesmannen eller som ikkje lenger vert sett på som aktuelle. I siste gruppa finn ein til dømes planar der staten etter møtet finn at det likevel ikkje vil vere naudsynt å fremje motsegn. Vidare finn ein mange døme på planar som har formelle-, eller større faglege manglar ved utlegging og som kommunen etter ein dialog ser at dei vil arbeide vidare med i samarbeid med planleggjar og/ eller statlege samarbeidspartar. (Forlenga medverknad, med ev. nytt ettersyn).

Fylkesmannen har ikkje avskore motsegner frå andre statsetatar i 2014. Likevel har talet på motsegner som faktisk har blitt fremja vorte redusert mykje i høve til kva som var utgangspunktet i uttalane. Ein gjennomgang av motsegnssakene som har vore handsama gjennom samordningsprosjektet viser:

Samordna uttale og statlege motsegner - 2014:

- Uttaler til 4 arealdelar til kommuneplanar er samordna. 47 konfliktpunkt (frå generelle motsegner til motsegn mot konkret arealbruk) er drøfta i dialogmøte. 12 konflikt er fremja som motsegn etter dialogmøte. 7 statlege instansar har delteke. (Kystverket, Fiskeridirektoratet, Noregs vassdrags og energidirektorat, AVINOR, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Fylkesmannen).
- Det er gjennomført samordning av uttaler til 51 reguleringsplanar, med 101 aktuelle statlege motsegnspunkt. Av desse er 57 konfliktpunkt fremja som motsegn. 44 punkt er ikkje fremja. Av dei 57 motsegnspunkta som vart fremja til reguleringsplanar, var heil 40 punkt knytt til planar der det ikkje var halde dialogmøte.
- Av 51 reguleringsplanar der det i utgangspunktet var peika på konflikt mot statlege-/ viktige regionale interesser, vart det fremja motsegn til 37, men 5 av desse enda opp med redusert tal motsegnspunkt i høve til kva som var varsla i utgangspunktet. Til 14 reguleringsplanar vart det etter dialogmøte anten ikkje fremja motsegn i det heile, eller at kommunane fann å ville arbeide vidare med/ endre planane før det vert teke endeleg stilling til motsegnspørsmålet. (Forlenga medverknad).
- Ingen statlege motsegnspunkt er avskorne i 2014. 7 statlege styresmakter har delteke i samordninga om reguleringsplanar. Desse er (Kystverket, Jernbaneverket, Noregs vassdrags og energidirektorat, AVINOR, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Fylkesmannen).

Landbruk og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruk, næring og mat

Regional næringsutvikling

Hordaland har vi i mange år hatt tett samarbeid mellom dei regionale partane Fylkeskommunen, Innovasjon Noreg og Fylkesmannen. Det har særleg gitt seg utslag i stor aktivitet knytt til lokalsamfunnsutvikling, entreprenørskapsarbeid, reiseliv og matområdet. I 2014 blei Landbruksmelding for Hordaland 2014-2017 (Strategidokument for styrking av rekrutteringa til landbruket i Hordaland) godkjent av fylkespolitikarane. Dette strategidokumentet bygger på Regionalt bygdeutviklingsprogram for Hordaland og etterspør forslag til konkrete tiltak som oppfølging av meldinga. Fylkesmannen har følgd opp dette med å initiere to pilotprosjekt i to ulike kommunane på tema auka mjølkeproduksjon. Frå FM si side har det vore viktig å engasjere det regionale og lokale politiske nivå og miljø, mest mogleg i utviklinga av landbruket i fylket.

Regionalt bygdeutviklingsprogram blei utarbeidd i samsvar med Landbruksmeldinga (St.meld. 9 2011/2012). Innsatsen er konsentrert om å auke produksjonen innanfor prioriterte områder som mjølk, sau, frukt og skog. Det er gjort store investeringar i 2014 både innanfor mjølkesektoren, saueneringa, fruktdyrkinga og skogsvegar. Dette håper vi skal vere med å styrke produksjon i framtida. Innanfor fruktneringa spesielt ser vi stor aktivitet og det er i 2014 gjeve tilskot på ca 10 mill til nye plantingar.

Det har vore tett samarbeid i 2014 mellom næringa, FM og FOU-miljø for å skape ein felles arena for samarbeid mellom partane. Det blei søkt om støtte til å vidareføre dette samarbeidet og legge til rette for koordinering og initiere gode regionale forskingsprosjekt som næringa etterspør.

Inn på Tunet (Ipt)

Ipt-samarbeidet internt på embetet er etter kvart på plass. Det blei utarbeid ein handlingsplan (2014-2016) som grunnlag for aktivitet. Det er stor interesse blant bøndene for å etablere tilbod, men vi ser for få aktive kjøpargrupper. Det bør i framtida leggast større vekt på å marknadsføre Inn på tunet-godkjenninga gjennom Matmerk, slik at det blir ei kjent ordning og den dominerande godkjenningsordninga for gardsbaserte tenester til det offentlige. Ordninga er i dag for lite kjent blant kjøpargruppene. Per i dag er det ingen marknadsføring av Inn på tunet nasjonalt og ingen plan for å merkevarebygge Inn på tunet i Matmerk. Det bør bli ei prioritert oppgåve nasjonalt.

Skog og tre

Tresatsinga i Hordaland har eit aktivt nettverk og det er eit tett samarbeid mellom trebasert næring, utdanningsinstitusjonar og forvaltning. Ein viktig del av arbeidet har vore å få meir kunnskap om tre inn i dei lokale kompetansetiljøa i Bergen. Fylkesmannen, Bergen Kommune, Bergen Arkitektskole, Kunsthøgskule i Bergen og Hordaland Fylkeskommune v/ Arna vidaregåande skule, har stifta eit formelt samarbeid med økonomisk støtte frå Husbanken for å driva informasjonsarbeid og spissa trefokuset i dei nemnte utdanningsentra. Samarbeidsforumet vert kalla «Treklang».

Matsatsinga

Det er aukande etterspurnad etter lokalmat og spesialprodukt innan lokalmatproduksjon og det vert registrert at det er underskot i marknaden på enkelte produkt. Denne etterspurnaden har ført til auka interesse for informasjon, kurs og kompetansebyggande tiltak hos lokalmatprodusentane, og ført til auka aktivitet hos nye etablerarar. FM og Kompetansenavet Vest har fortsatt eit nært samarbeid om utvikling og gjennomføring av kurs og kompetansehevande tiltak i Hordaland og Sogn og Fjordane. I tillegg til kurs og rettleiing er besøksordning ei god hjelp for nye etablerarar, og dei som ynskjer å revitalisere eiga verksemd. Fylkesmannen, den regionale partnerskapen og Sjømatsenteret har i 2014 sluttført Matstrategien "Vegval for lokalmat i Hordaland". Han ligg no føre som eit politisk godkjent dokument i Hordaland Fylkeskommune. Matstrategien gjer føresetnader for målretta verkemiddelbruk og er eit arbeidsreiskap for komande satsinga næringa vil ta tak i. Matfestivalen i Bergen har den største samlinga av lokalmatprodusentar i landet, og er den viktigaste marknadsplassen for mange aktørar. Fylkesmannen vil framover også arbeide for å sikra kompetansetiljøa i fylket, som Vestnorsk Kulturakademi og andre, som vil fremje den lokale matkulturen og matproduksjonen. Bergen søkte om status som «UNESCO Creative Cities of Gastronomy», som ein av fem byar i verda.

4H Matskole «Matens vei fra jord til bord» er eit ferie- og fritidstilbod til born mellom åtte og tolv år der born gjennom praktisk erfaring lærer om matlaging med sunn, lokal og kortreist mat og om maten sitt opphav. Som eit delprosjekt arrangerte 4H i samarbeid med Fylkesmannen, Barnas Matfestival samstundes med Bergen Matfestival i 2014. Det fekk mykje positiv merksemd. "Barnas restaurant" som vart dreva av born under festivalen vart ein viktig formidlingsarena for lokal mat, mattryggleik og økologi.

Økologisk

Utfordringane for Hordaland i forhold til utvikling av økologisk produksjon er synleggjort i Regionalt næringsprogram (RNP). Det er eit nært samarbeid med både næringa, storkjøkken og marknaden elles. Nytt i 2014 er at utviklingsarbeidet knytt til økologisk i stor grad vert dreve parallelt med arbeidet innanfor konvensjonell produksjon på områda som sau, mjølk og frukt. Arbeidet knytt til føregangsfylke frukt- og bær som Fylkesmannen i Hordaland har hovudansvaret for, fekk i 2014 ei tydeleg utviding til også å gjelde heile landet. Det er satt av 1,5 årsverk til dette arbeidet, og det er gode tilbakemeldingar på arbeidet. (Sjå eigen rapport frå føregangsfylkearbeidet).

Miljøvern- og klima

Særtrekk ved miljøutfordringane

Aktiviteten innan miljøforvaltning har vore høg heile året. Miljøvern- og klimaavdelinga har i hovudsak gjennomført dei prioriterte oppgåvene i 2014 innanfor dei tildelte ressursane. Summen av oppdraga i embetsoppdraget frå Miljødirektoratet ligg godt over kapasiteten.

Viktige prioriteringar har vore forvaltning av verneområda, tiltak i verneområda, prioriterte artar, naturtypar etter naturmangfaldlova, inngrepssaker, vassdragssaker, forureiningssaker, tilsyn og klimatilpassing. Den sterke veksten i fylket gjev generelt mange søknader om løyve etter forureiningslova og høg tilsynsaktivitet.

Ei stor oppdrettsnæring gjev miljøutfordringar frå røming og lakseluspress på ville bestandar av laks og sjøaure. Det er og arbeid knytt til lokalisering og sakshandsaming, utslepp og tilsyn, og fiskeforvaltning.

Fleire kommunar i bergensregionen har store utbyggingsoppgåver for å reinse kommunale utslepp. Det er eit etterslep på å rydde opp i miljøgiftforureina grunn og sjøbotn.

Tilpassing til klimaendringar og start på arbeid med reduksjon av klimagassutslepp

Gjennom 2014 har vi fått fleire eksempel i fylket på konsekvensar av klimaendringane. Flaumen i Odda og Voss førte til store skadar på bustader og infrastruktur. Arbeid med klimatilpassing vert viktig framover. Det må vi kombinere med aktive tiltak for å nå måla om reduksjon i klimagassutslepp i 2020.

Vi har gjennomført ei kartlegging av kor mange kommunar som skal revidere klima- og energiplanane sine. 22 kommunar av 33 svarte etter puring. Alle kommunene har klima- og energiplanar. 15 kommunar har ikkje planlagt når dei skal revidere planen. Sju kommunar skal revidere planen innan 2015.

Vassforvaltning gjennom regional plan

God vassforvaltning etter vassforskrifta er eit satsingsområde som skal gje reint og godt vassmiljø. Vi har gjeve faglege innspel til den regionale vassforvaltingsplanen og tiltaksprogrammet. Overvåkingsprogrammet vart levert innan fristen. Vann-Nett vert fortløpande oppdatert.

Vassdragssaker og energisaker

Det er fortsatt stort press på utbygging av vassdraga. Fylkesmannen ga i 2014 høyringsfråsegn i rundt 30 nye saker. Drivkreftene her er nasjonale mål om fornybar energi og el-sertifikatordninga, og Hordaland har flest søknader. Vi rådde frå eller hadde motsegn i nær halvparten av sakene, grunna konflikt med nasjonale eller vesentlege regionale omsyn som anadrom fisk, biologisk mangfald eller samla belastning på landskap, inngrepsfri natur og friluftslivsinteresser. I 2014 avgjorde NVE og Olje- og energidepartementet rekordmange saker i Hordaland. Om lag halvparten av sakene fekk avslag, oftast i tråd med råda våre. Vi ser at fleire prosjekt vert redusert, trekt eller utbyggjar venter med å investere, oftast på grunn av dårleg økonomi.

Fylkesmannen medverkar i eit prosjekt i regi av Klima- og miljødepartementet for å utvikle metode for vurdering av samla belastning. Arbeidet vil halde fram i 2015.

Vi er også i tett dialog med dei største energiselskapa i fylket, gjennom jamlege dialogmøter med deltaking av fylkesmannen og miljøvernsjef. Vi prioriterer deltaking på synfaringar og dialog med NVE. Det meiner vi er viktig for å få fram våre faglige råd og synspunkt på ein god måte.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Utfordringar knytte til rømd oppdrettsfisk er minst like omfattande som tidlegare år. Rapportar viser at det i seinare tid er rømt nær 150 000 oppdrettsfisk i fylket. Situasjonen er kritisk for dei aller fleste av våre ville laksebestandar, spesielt på grunn av sjukdom og lakselus. Sjøaurebestanden er og sterkt redusert. Fylkesmannen har ved mange høve opna for uttak av rømd fisk.

Det har vore nedgang og rekordlåge fangstar av laks og sjøaure i Hordaland i 2014. Orsaka i tillegg til tilbakegang i bestandene, er trulig lite nedbør, høge temperaturar og låg vassføring i mange vassdrag i 2014.

Gjennomføring av pliktig organisering er i rute, nokre elvar har allereie gjennomført organiseringa etter forskrifta. Vi har starta opp eit reetableringsprosjekt i Modalen. 110.000 rogn vart sett ut våren 2014. Det er gjennomført kontroll av rognboksane. Arbeidet med Hardangerfjordpiloten og særskilt med uttak av rømt fisk held fram. Oppfølging av naturforvaltningsvilkår gitt i vassdragskonsesjonar går etter planen, men det er ikkje starta opp arbeidet med oppfølging av småkraftverk og settefiskanlegg. Vossoprojektet har gått inn i ein ny fase. Frå vår side vil arbeidet i prosjektet halde fram som tidlegare, men utan eigen prosjektleiar.

Arbeidet med å hente inn bestandar til genbanken for hardangerbestandane starta hausten 2014, Vi har fått løyve til å hente inn laks og sjøaure frå 21 vassdrag langs Hardangerfjorden.

Sakshandsaming etter lakse- og innlandsfiskelova går som normalt.

Viltsaker

Klagesaker i hjorteforvaltninga vert handtert fortløpande. Det er ikkje mange saker, men nokre av dei er relativt komplekse.

Rovvilt

Vi har brukt mykje ressursar på rovviltforvaltning samanlikna med tidlegare, først og fremst på grunn av ei erstatningssøknad i Fitjarøyane, og søknad om fellingsløyve på kongeørn som skadegjerar på villsau i same område. Regelverket er ikkje tilpassa slike saker.

Mesteparten av tildelinga i 2014 er nytta for å erstatte tap i 2013. Utsett til 2014, ettersom ytterligere dokumentasjon var nødvendig. Tapa i 2014 vart mindre. Likevel kan det bli behov for en viss tilleggsføring på denne budsjettposten mot i 2015.

Villrein

En søknad om dispensasjon fra tamreinloven for en stamme på 300 dyr i Vossafjella er til handsaming i Landbruks- og matdepartementet. Vi har brukt tid på å sjå om det var mulig å komme frem til ei felles løysing mellom grunneigarane. Reinsdyra har vore i området sidan 1928. Det er og nokre mindre flokkar med reinsdyr i fylket som er uavklåra etter lovverka for villrein og tamrein.

Verneområder

Arbeidet med forvaltning av verneområde følger i hovudsak vedtekne planar, tildelte tiltaksmidlar og generelle mål. Forvaltningsplanane som fekk særskilt tildeling i 2013 er godkjent i 2014. Arbeidet med fire planer som har finansiering i 2014 (Kalandsvika, Nesvika, Fossevatna og Vinnesleiro) er gjennomført.

Forvaltningsplanen for 70 sjøfuglreservat vert sendt til høring like etter årsskiftet. Det har vore eit omfattande arbeid som dessverre har tatt tid, men som vil representere et viktig løft for forvaltninga vår av det marine miljøet i fylket.

Oppstartsmelding for revidert verneforskrift og forvaltningsplan for Herdla naturreservat er sendt ut, men kapasitetsmessige omsyn gjer at arbeidet ikkje kan prioriterast fullt ut før sjøfuglplanen er sendt til høring.

I Hardangervidda nasjonalpark har vi ein felles utfordring med Fylkesmannen i Buskerud om å hindre ørekyt å spreie seg vest for vasskillet gjennom nasjonalparken. Ei nødvendig utgreiing i Buskerud er gjennomført i år, og oppfølginga vert gjort i 2015. I 2014 vart det ikkje påvist ørekyte i dei områda som vart handsama med rotenon i 2013.

Samarbeidet og kontakten med Statens naturoppsyn er god og konstruktiv.

Frivillig skogvern

I 2014 vart Heltveit/Bjørge det første frivillige skogområdet verna i fylket. Ånuglo som vart kjøpt frå Statskog, vart og verna i 2014.

Totalt har vi til no hatt elleve område til vurdering, for vidare vernearbeid. Tre områder hadde for små miljøfaglege kvalitetar til å gå vidare med, medan dei resterande sju er under vurdering.

Neste aktuelle område er truleg Skarvatun i Ullensvang herad. Her har vi hatt oppklarande møte i 2014. Det førte til at staten sitt økonomiske tilbod vart vesentleg auka.

Marint vern

Grunnlaget for å sende oppstartsmelding for våre tre kandidatområder er lagt. Vi har fordelt oppdrag for å dokumentere miljøfaglege kvalitetar i kandidatområda betre. Arbeidet med marint vern vert prioritert høgt

framover.

Kulturlandskap

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanane for slåttemark, kystlynghei og haustingsskog er gjennomført som planlagt. Vi har hatt fokus på kystlyngheiane. Det er utarbeidd nye skjøtselsavtalar og skjøtselsplanar for sju nye kystlyngheilokalitetar. Satsane for utbetaling av tilskot er reviderte og tilpassa nye satsar for RMP-tilskot. I samarbeid med Lyngheisenteret og landbruksavdelinga er det sett i gang eit prosjekt som mellom anna inkluderer brennekurs og auka samarbeid med lokalt brannvesen, slik at terskelen for å brenne i lyngheiane skal bli lågare.

Vi har betalt ut nesten kr. 1,5 mill i skjøtselstilskot til 33 søkarar (22 slåttemarkslokalitetar og elleve kystlyngheilokalitetar). I samarbeid med landbruksavdelinga har vi gjennomført skjøtsel i Gjuvslandslia landskapsvernområde som og er utvalt kulturlandskapsområde som planlagt. Skjøtsel og restaurering i Berge landskapsvernområde er og gjennomført i samsvar med tiltaksplanen i forvaltningsplanen.

Faggrunnlag

Vi arbeider vidare med faggrunnlaga for rikare sumpskog og kystfuruskog. Et "faggrunnlag for faggrunnlaget" for kystfuruskog er ferdigstilt, og det vert arbeid vidare med faggrunnlag for fattig, boreonemoral regnskog. Det vert ikkje ferdig før i 2015 som følge av venta stort datatilfang i 2014. Av same årsak vert heller ikkje faggrunnlaget for rikare sumpskog bli ferdig før i 2015. For rikare sumpskog vil det meste av datatilfanget kome som følge av kontroll av eksisterande lokalitetar, både på papiret og i felt. For fattig, boreonemoral regnskog vil det kome til mange nye lokalitetar gjennom pågåande feltundersøkingar.

Når det gjeld irsk hinnelav, arbeider vi med genetiske analyser for å klarlegge slektskapet mellom de norske og britiske populasjonane. Det kan gje indikasjonar på innvandringshistoria til arten i Norge, og forklare forhold ved den nokså flekkvise og sparsame forekomsten her i landet. Det blir også gjennomført meir grundige søk etter arten, også på eldre ustyva asketrær, i eit av tyngdepunkta for arten på Tungesvik/Sævareidsberget i Etne.

Kartlegging av naturtypar

Når det gjeld kartlegging av skogtypar, er vi i rute. Vi har særleg lagt vekt på kartlegging og kvalitetssikring av rikare sumpskog og kystfuruskog. Rikare sumpskog vert sendt på høyring som utvald naturtype i 2015.

Prioriterte artar

Nokre nye bestandar av elvemusling er samla inn til anlegget i Austevoll. Det vert arbeidd med å legge til rette for utsetting i Haukåselva i Bergen. Hordaland har som einaste fylke utarbeidet *Miljøplan Elvemusling* i landbruket. Det er gjort i samarbeid med bondelaget. Det blir gitt tilskot til miljøtiltak i nedbørsfelt til vassdrag med elvemusling i fylket.

Våren 2014 er det lagt ned eit stort arbeid med kartlegging og overvaking av hubro, i samarbeid med Handlingsplan for Hubro, NOF og BKK. Fire hubroar er til nå satellittmerka for å auke kunnskapsgrunnlaget.

Framande artar

Vi arbeider vidare med boersvineblom, kjempespringfrø, vestamerikansk hemlokk, vasspest og kjempebjørnekjeks. Ut fra tildelte midlar kan vi fastslå at aktivitetsnivået blir omtrent på nivå med fjoråret. Samarbeidet med Statens vegvesen held fram. Det gjeld særleg kjempespringfrø i Voss og kjempebjørnekjeks/tromsøpalme.

Søknader om planting av utanlandske treslag relaterer seg i hovudsak til juletreplantasjar så langt. Ein søknad om utplanting av sitkagran blei avslått i 2013. Avslaget vart stadfesta av Miljødirektoratet ved klagehandsaming i 2014. Ein søknad om utplanting av sitkagran har fått løyve i 2014. Situasjonen med sitkagran er eit debatttema mange stader i Hordaland for tida. Vi har delteke på fleire arrangement der dette er eit tema.

Stadig fleire data i Naturbase

Vi arbeider for å halde Naturbase oppdatert, men med bakgrunn i andre arbeidsoppgåver, og fordi vi venter på skriftleg rapport fra konsulent, ligg det eit par datasett på vent. Nye rutinar for import til Naturbase er derfor heller ikkje utprøvd enno. Dei nye rutinane vil truleg føre til at det går noko meir tid til dette dei første gongene dei vert brukt. Instruksane ser greie ut, men er ganske omfattande, og det vil nok ta litt tid å sette seg godt inn i desse.

Naturtypar i Øygarden kommune og Askøy kommune vart kvalitetssikra i 2014. Konsulentane er gjort kjent med nye faktaark for naturtypar, og vil prøve ut dei aktuelle under kvalitetssikringa.

Friluftsliv

Kontakten med involverte styresmakter og aktørar er god, men vi har nok ikkje vore så aktivt involvert i saker

som gjeld friluftsliv dei siste åra. Det er gitt skjønnsmidlar til eit prosjekt der Friluftsrådet Vest vil arbeide for at kommunene kan sikre attraktive friluftsområder.

Tiltak i forureina sediment og grunnforureining

Det er gitt sju nye løyve der det mest omfattande var tildekking av forureina sjøbotn Store Lungegårdsvann. Her søkte Jernbaneverket om å nytte malt tunnelstein frå ny Ulrikstunnel som dekkmasse. Sommaren 2014 endra dei planane og vil ta steinmassane ut på Arnasiden. Tildekking av forureina sjøbotn i Store Lungegårdsvann og Puddefjorden vert utsett.

Bossnett AS har fått løyve etter forureiningslova til utgraving av forureina grunn og handtering av forureina masse på Gassverkstomten i Jekteviken i Bergen kommune. Her vart heile tomten masseutskippta grunna høge verdier av tjærestoff. Massane vart eksporterte til Nederland for destruksjon.

Forureina sediment i Bergen

Fylkesmannen deltek i prosjektgruppa for opprydding av miljøgifter i Bergen hamn. Det er utarbeidd forslag til tiltak i Vågen, men eigenfinansieringa til Bergen kommune og Bergen hamn er ikkje på plass. Tiltak i Puddefjorden skal planleggjast våren 2015

Skipsverftprosjektet

Det er tidlegare gitt ein del pålegg om opprydding i forureina sediment utanfor skipsverft. Prosjektet har hatt liten aktivitet i 2014. Vi ventar på tilbakemelding frå verksemdene på ulike element i prosessen, som til dømes gode nok rapportar og kva tiltak som skal gjennomførast.

Avfall

BIR Avfallsenergi har fått midlertidig løyve fram til 31. desember 2015 til å brenne bygg- og anleggsavfall med innhald av farleg avfall. Vi har gitt fem løyve innanfor fagområdet avfall og gitt fråsegner til fleire bakkeplanerings- og utfyllingssaker.

Vi har starta prosessen med å revidere etterdriftsløyve til Pålamyra fyllplass i Rådalen. I mars gjennomførte vi møte med Grønn etat og vi ventar nå på søknad.

Ragn-Sells AS i Rådalen vart følgd tett opp i vår med månadlege rapportar og tilsyn som nå er avslutta. Vedtaket vårt om midlertidig auke av rammene for trevirke/treflis til 1. februar 2014 vart stadfesta av Miljødirektoratet etter klagehandsaming.

Det meste av massane frå ulovleg flisdeponi på Vorland i Sund kommune er fjerna. Det er og fjerne deponert blåsesand samt eit område der stadsesifikke akseptkriterier vart overskredde. Vi har bedt om avklaring fra Miljødirektoratet på grensene mellom avfallsregelverket og reglene for forurenset grunn.

I februar slo vi sammen rapporteringsskjema for EE-avfall, farlig avfall og sorteringsanlegg, slik at bedriftene berre får eit brev med rapporteringsskjema å halde seg til. Alle bedriftene med krav eigenkontrollrapport fikk tilbakemelding innan 1. juni. Det er to bedrifter som ikkje har fått tilbakemelding på årsrapporten enno. Elles har alle andre fått tilbakemelding.

20 utsleppsløyve som er eldre enn ti år er kartlagt og overførte til arbeidsplanen.

Oppdraget fra Miljødirektoratet om å oppdatere org.nr. i Forurensning på lågaste nivå og krysse av for «har betjent mottak for farleg avfall» vart gjennomført innanfor fristen 1. juni.

Det har vore eit møte i faggruppe BA-avfall.

Avløp

Oppfølging mot kommunar som ikkje klarer fristen for primærrensing fortsetter med sikte på å få på plass forpliktande avtaler med framdrift. Vi må revidere utsleppsløyve for seks kommunar omfatta av kapittel 14 i forureiningsforskrifta i 2015.

Vi har gjeve nytt utsleppsløyve til Fjell kommune. Det er gitt fråsegn i fire saker. Vi får ein del klager frå innbyggjarar på manglande kommunal oppfølging av mindre avløpsanlegg.

Stord, Askøy, Kvam, Fjell, Os og Bergen er i gang med planlegging av nye reinseanlegg for å overhalde primærreiskrav. Bergen kommune er også i gang med å bygge sekundærreinsanlegg.

Akutt forureining

Vi deltar i øvingar arrangert av IUA'ene. Det har ikkje vore nokon større akutte forureiningssaker i 2014. Ein del

mindre oljeutslipp er handtert.

Miljøomsyn i plansaker

Miljøomsyn vert teken inn i sakshandsaminga som skjer i kommunal- og samfunnsplanavdelinga. Fokus er særleg på kommuneplanar og viktige områdeplaner. Rutinane for samhandling mellom avdelingane er under revisjon, og vil truleg bli iverksett i byrjinga av 2015. Arbeidet mot segnsprosjektet har vart i eitt år. Mange mulige motsegner er som følge av dette prosjektet avklart gjennom dialog.

Lokal luftforureining og støy

Handlingsplan nummer fire for å redusere luftforureininga i Berge er utarbeidd og vedteken i Bergen bystyre. Bystyret har også vedteke køprising som truleg vert sett i verk frå 1. januar 2016.

Bergen kommune sin handlingsplan mot støy er også vedteken.

Nytt støysonekart for 2030 rundt Bergen lufthamn er utarbeidd og vil bli tatt med ved rullering av kommuneplanen for Bergen.

Miljøkriminalitet

Samarbeidet med politiet er styrka, og dei har deltatt på utrykningstilsyn. Så langt er ingen verksemder melde, men fleire har vore vurdert. Ei oppdrettsverksemd er meldt saman med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet for dumping av fiskeavfall.

Tilsyn og konsesjonsbehandling

Forureiningstilsynet nådde målkravet i 2014 for planlagde tilsyn og gebyrinntekter. Ein omfattande innsats og 3,2 gebyrfinansierte stillingar gjorde at måla i tilsynsplanen vart nådd. Gebyrinntektane er på kr. 2,5 mill. Val av tilsynsobjekt vert gjort i tilsynsplanen med bakgrunn i ei risikovurdering.

Vi har gjennomført 91 tilsyn så langt i år, 88 inspeksjonar og tre systemrevisjonar.

Vi har delteke på fire kontrollaksjonar, tre i regi av Miljødirektoratet og ein lokal aksjon for Hordaland.

Følgjande aksjonar er gjennomført:

Småelektronikk: Vi har gjennomført 20 tilsyn med dei største daglegvarekjedene.

HMS-aksjon: Felles tilsynsaksjon med andre tilsynsetatar. Aksjonen hadde spesielt fokus på rutinar knytt til avvikshandtering. Det vart gjennomført fem tilsyn, der to var samstundes med Arbeidstilsynet

Avløpsanlegg: Vi har besøkt alle kommunane som har § 14 - anlegg, det vart gjennomført åtte tilsyn. Å følge opp avløpsanlegg som er omfatta av forureiningsforskrifta kapittel 14 og tidlegare aksjon som vart gjennomført i 2011 var dei viktigaste tema. Vi har sett krav om å sende oss forpliktande framdriftsplan innan 2014 for å sette reinsekraft gjeve i løyva for seks av kommunane.

Slam – og komposteringsanlegg: Fem anlegg av sju planlagde er besøkt. Internkontroll, registrering og kontroll av slam, utslipp til vatn og luft og lagring av slam var tema. Alle løyva skal vi revidere.

Matfiskeanlegg og settefiskanlegg: Eit (settefisk) av 15 planlagde tilsyn er gjennomført.

Aksjonen *Tankrens/tankvask* i regi av Miljøverndepartementet er ikkje blitt prioritert. Det er gjennomført få enkelttilsyn med konsesjonsbelagt og forskriftsregulert verksemd. Seks av 31 verksemder er kontrollert og to av seks revisjonar.

Vi har i 2014 konsesjonshandsama 54 saker, nytt løyve i 43 saker og endra løyve i elleve saker.

Alle konsesjonar eldre enn ti år for landbasert industri vert vurdert om dei skal endrast. Vi har tatt og ei eiga liste frå databasen Forurensing som ligger til grunn for arbeidet. Ved tilsyn blir også behovet for revisjon av konsesjonen vurdert.

Vi har konsesjonshandsaming av tiltak i sjø og vassdrag forårsaka av landbasert anleggsaktivitet. Her har det vore gjeve sju løyver og to endringar av løyve.

Det har vore fleire saker der det ikkje er gitt løyver utan at dette er registrert.

Det er gitt utslippsløyve frå anleggsdrift til tunneldriving for Tverrgjuvlo kraftverk i Voss, for tunneldriving og tunnelvaskevatt ved Joberget i Granvin og til endring av utslippsløyve for Bybanen i Bergen.

Databasen Forurensning er oppdatert.

Akvakultur

Risikoklassifisering av eksisterende akvakulturanlegg er utført.

Brev om MOM C undersøking er sendt Miljødirektoratet 25. februar 2014

Det er kome inn fleire søknader om løyver innanfor akvakultur i år enn i fjor.

Miljøkonferansar i 2014

Folgefonna nasjonalparkstyre fekk ei løyving på 100 000 kroner i 2014 for å arrangere Folgefonnkonferansen 2014, med vekt på biologisk mangfald i Hardangerregionen. Fylkesmannen hadde hovudansvaret for program og gjennomføring, og konferansen vart gjennomført i Rosendal 27. og 28. august med rundt 100 deltakarar. Ei viktig hovudmålgruppe var lokale politikare, og tilbakemeldingane har vore udelt positive, med ønskje om å etablere dette som ein årleg konferanse omkring naturfaglige tema.

Fylkesmannen har i mange år hatt årlege opplæringstilbod om naturmangfaldlova. I 2014 arrangerte vi konferanse for ein fullsett sal i Bergen Kino, med deltaking frå kommunar, organisasjonar og konsulentar i fylket. Som tidlegare fekk vi også i år god tilbakemelding frå deltakarane på konferansen.

Vi bruker www.fylkesmannen.no til å publisere miljøraker så langt vi klarer med dei avgrensingar denne web-løysinga har.

Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen freistar innanfor dei rammene vi har, å samordne samfunnstryggleiks- og beredskapsarbeidet i fylket. Vi følgjer opp kommunane med systematiske tilsyn og øvingar. Samstundes freistar vi å vere pådrivar og gje best mogleg og tilpassa opplæring og rettleiing av kommunane innan feltet. I samband med planarbeidet legg vi stor vekt på at kommunane gjennomfører ein heilskapleg ROS-analyse.

Embetsoppgavet femner vidare enn det er grunnlag for i tildelte ressursar. Det er difor naudsynt å prioritere mellom oppgåvene. I tillegg er Fylkesmannen si rolle med omsyn til krisesituasjonar uklår. Det er, slik vi ser det, m.a. ikkje samsvar mellom lovmessige føringar og forventningar i embetsoppgavet. I tillegg er det òg for mange og urealistiske forventningar i samfunnet til kva rolle Fylkesmannen skal ha i krisesituasjonar. Denne uklårheita ser vi teikn til vil verte vidareført i utkast til ny «instruks for Fylkesmannens og Sysselmannens arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering» som er på høring vinteren 2015. Vi har difor i arbeidet med revisjon og oppdatering av eigen kriseplan sett behov for å definere vår rolle i beredskapssituasjonar slik:

Fylkesmannen si primæroppgåve er å vere bindeledd, dvs. å koordinere informasjonsflyt, mellom sentrale og lokal aktørar. Utover dette har Fylkesmannen ei tilbaketrekt rolle der hovudoppgåva er å overvake situasjonen og sjå til at dei aktuelle aktørane ("kriseeigarane") gjer det dei skal gjere og tek det ansvar dei faktisk har for å handtere situasjonen på ein adekvat måte. Om naudsynt kan Fylkesmannen gripe inn og rettleie aktørar som ikkje agerer i samsvar med forventningane. Berre unntaksvis vil det vere aktuelt for Fylkesmannen å ty til samordning med referanse til samordningsinstruksen.

Denne definisjonen vart sendt DSB 20.2.2013 med kopi til Justis- og beredskapsdepartementet i samband med tilbakemelding til DSB på rapporten etter tilsynet med embetet. Vi har ennå ikkje mottatt tilbakemelding på brevet.

Atomberedskapsarbeidet har og vore eit prioritert område i 2014 og 2015. Her òg ser vi at det på fleire område manglar avklaring av ansvar og roller på sentralt nivå, noko som gjer det vanskeleg å løyse oppgåvene våre på regionalt og lokalt nivå.

Mangel på nasjonale standardar for kva som til dømes er akseptabel risiko i ulike samanhengar, er òg ei utfordring, m.a. i arealplanarbeidet. Samstundes er det eit problem at nasjonale rettleiarar på området ikkje alltid er tråd med lov- og forskriftsmessige krav der det ligg føre. Eit døme på dette finn ein i vedlegg 1 om ROS-analyse i «T-1490 Veileder Reguleringsplan Utarbeiding av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven» utgjeve av Miljøverndepartementet. Her vert det t.d. operert med frekvens- og konsekvensinndelingar som er i strid med krav i byggeteknisk forskrift (TEK10).

Å øve åtte til ni kommunar årleg er ressurskrevjande dersom vi skal lage gode øvingar, noko vi bør gjere for ikkje å miste truverd. Vi når ikkje dette målet, og må difor framleis basere oss på større fellesøvingar.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Klima- og miljødepartementet	kr 13 130 065,53	kr 2 089 453,39
Landbruks- og matdepartementet	kr 12 783 137,79	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 9 911 514,08	kr 13 341 091,71
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 4 757 933,55	kr 705 531,39
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 6 040 566,88	kr 10 862 054,13
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 45 194 540,43	kr 1 607 308,85
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 3 171 719,33	kr 857 400,57
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 17 704 335,94	kr 5 990 224,27
Andre	kr 222 188,95	kr 0,00
Sum:	kr 112 916 002,00	kr 35 453 064,00

IV - Styring og kontroll i embetet

Fylkesmannen sin overordna vurdering av styring og kontroll i verksemda

Fylkesmannen har mål- og resultatstyring som grunnleggande styringsprinsipp. Embetet har i 2014 innanfor alle fagområde løyst embetsoppdraga med ei god måloppnåing, jf. del III.

Fylkesmannen sin styring av verksemda skal være heilskapleg og tilpassa risiko. Embetet har dei siste åra arbeidd med å utvikle eit godt styringssystem som er tilpassa verksemda og som stettar dei krav som følgjer økonomireglementet i staten og DFØ-metode for risikostyring. Den overordna styringa i embetet skjer gjennom leiargruppa i leiarmøte. Vi har utarbeidd eit styringshjul som sikrar at vi har god styring og kontroll gjennom året.

Tildelingsbrevet og embetsoppdraget gir samla oversikt over økonomiske rammer, administrative føresetnader og oppgåver i embetet. Med utgangspunkt i dei sentrale styringsdokumenta vert det utarbeidd verksemdplanar som gir ein samla oversikt over årlege mål og resultatkrav. Verksemdsplanen er eit viktig styringsverktøy for den samla aktiviteten i embetet, og ein reiskap for å følgje opp og sikre at oppdraga blir utførte. I den årlege prosessen skal det leggjast til rette for at medarbeidarane kan påverke og bidra til verksemd-planen. Verksemdplanen for embetet består av:

1. Overordna verksemdplan med strategisk fokus for året
2. Detaljert plan for kvar avdeling med resultat, - arbeidsmål og tiltak embetet skal realisere. Kvar avdeling skal i samband med verksemdplanarbeidet gjennomføre risikovurderingar av kritiske faktorar knytt til å nå hovudmåla i oppdraga

Risikostyring er integrert i verksemdsplanarbeidet og i styringshjulet. Frå 2013 har avdelingane i samband med verksemdsplanarbeidet gjennomført risikovurderingar av kritiske faktorar knytt til å nå hovudmåla i oppdraga. Leiinga gjennomfører årlege risikovurderingar på overordna nivå. Det overordna risikobilde har ikkje vore kritisk i 2014, men vi har hatt fleire risikoområde kor vi har sett inn tiltak. Leiargruppa har gjennomført ein overordna, samla risikoanalyse på verksemdkritiske område i 2014. Etter denne analysen vart det i byrjinga av året identifisert åtte overordna risikoområde:

1. Verjemål
2. Informasjonstryggleik
3. Tilskotsforvaltning
4. Beredskap
5. Sikkerhetsloven. Oppfølging av avvik etter tilsyn
6. Internt plansamarbeid
7. Ombygging i Statens Hus - kostnad
8. Arkivet

Grunna tiltak som er sett i verk, har fleire av punkta i løpet av året fått justert ned risiko og er kvittert ut. Sjå vedlegg, resultatområde for meir informasjon om vårt arbeid med risikostyring og heilskapleg.

Vi har utarbeidd eit internt styringsdokumentsystem som inneheld alle interne styringsdokument og våre interne retningsline (internkontroll). Som ein del av systemet er m.a. eit delegeringsreglement som tydeleggjer ansvar og roller i embetet. I fjor blei det utarbeidd ein intern instruks for økonomiforvaltninga i embetet. Styringssystemet ligg tilgjengeleg for alle tilsette på vårt intranett

Leiinga vurderer at styringssystema samla sett fungerer godt, og at det er god styring og kontroll i verksemda. I denne vurderinga er det lagt vekt på:

- Embetet sin evne til å nå dei mål og resultat som er sett i tildelingsbrev og embetsoppdrag
- Embetet sin evne til effektiv ressursbruk innanfor tildelte midlar
- Økonomistyringa i embetet
- Kontroll med risikomoment og risiko er innanfor akseptable nivå

Vi har igjen merknader frå Riksrevisjonen til oppfølging.

Organisasjonsutvikling – «embetsfornyng»

Embetet har i 2014 arbeidd vidare med intern utvikling av organisasjonen og "embetsfornyng". Vi har dei siste

åra gjort mange organisatoriske tiltak og endringar for å utvikle ein meir ressurseffektiv og samordna organisasjon. Prosessen med organisasjonsutvikling har hatt tre føremål:

1. Betre organisering og oppgåveløysing
2. Budsjetttilpassing og «lønsløft»
3. Heilskapleg leiing

Det har vore eit vellukka prosjekt og organisasjonen leverer betre resultat, og vi har auka effektivitet og kvalitet i oppgåveløysinga. Vi har innanfor fleire fagområde hatt ein markant nedgang i sakshandsamingstid.

Ei anna tiltak har vore å gjere embetet meir konkurransedyktig. Embetet har gjennom fleire år slete med eit lågt lønsnivå. Det har gitt seg utslag i m.a. høg turnover og problem med rekruttering. For å bøte på dette har embetet gjennomført eit lønsløft gjennom nedbemanning, og effektivisering. Det har gitt resultat med auka lønsnivå i alle stillingsgrupper, og vi er no i ein betre situasjon til å konkurrere lønsmessig med andre offentlege verksemder.

I 2014 har vi hatt eit særleg fokus på kompetanseutvikling. Vi har utarbeidd ein kompetansestrategi og kompetanseplan for 2014 – 2015. I budsjettet for 2014 blei det avsett kr. 1 mill. til kompetanseutvikling. Kr. 300 000,- har vore nytta til felles opplæringstiltak, medan kr. 700 000,- har vore delt ut til avdelingsvise kompetansetiltak.

Heilskapleg og strategisk leiing

Embetsleiinga og leiargruppa har i 2014 arbeidd vidare med å styrkje den heilskaplege og strategiske leiinga ved embetet. Det har vore eit mål å skape ei omforeint og myndiggjort leiargruppe som saman evner å styre embetet mot god måloppnåing både fagleg, økonomisk og personalmessig. Alle strategiske og prinsipielle saker skal opp til drøfting i leiargruppa. For å få til ei heilskapleg leiing har det vore viktig å knytte seksjonsleiarane tettare til leiargruppa. Vi har etablert fire faste leiarmøte i året for den "store" leiargruppa. Møta er lagde inn i styringshjulet. Sjå resultatområde 60.1 i vedlegg for meir informasjon om vårt arbeid med heilskapleg og strategisk leiing.

Nøkkeltal 2014

Totalt sjukefråver (eigenmeld og legemeld): 4,19 prosent.

Turnover: 6,5 prosent (personar som har slutta for å ta til hos ny arbeidsgjevar).

Praksisplassar for personar med redusert funksjonsevne: 3

Praksisplassar for framandspråklege: 2

Rapportering

Det er sterkt ønskeleg at det gjennomgåande blir større samsvar mellom mål, resultat og rapporteringskrav. Vi er difor nøgde med at det er sett i gang eit tverrdepartementalt prosjekt for å betre styringa av Fylkesmannen, med sikte på å utarbeide tydeligare mål og prioriteringar, mindre detaljert styring og færre og irrelevante rapporteringskrav. På enkelte område er det i dag særskilte rapporteringskrav utanom årsrapport. Det er etter vår oppfatning unødvendig dobbeltarbeid både å rapportere særskilt og gjenta, eventuelt i forkorta versjon, i årsrapport til KMD. Målet må vera at den einaste rapporteringsmåten skal vera gjennom årsrapporten.

Forenklingar og tiltak om effektivisering - "jakta på tidstjuvar"

Embetet har gjennom fleire år arbeidd internt med forenklingar og effektiviseringstiltak, og slik sikre betre og smartare oppgåveløysing.

Vi har innanfor mange fagområde gjennomgått saksflyt, gjort forenklingar og utarbeidd brevmalar. Når det gjeld brukarane våre, har vi teke i bruk dei skjemaløysingar som er tilgjengelege. Fleire skjemaløysingar vil gi eit stor potensiale til forenkling for brukarane våre. Vi har internt arbeidd mykje med å auke kompetansen i IKT og bruk av våre dataverktøy. Dette er eit arbeid som vil halde fram med dette i 2015. Vi har og arbeidd med, og gitt skjønmidlar til, å få kommunane til å ta i bruk EDU-løysing. Om lag 50% av kommunane i fylket er no i gang med EDU.

Fylkesmannen meldte inn til KMD innan fristen 1. september 2014, forslag til forenklingar og effektivisering av regelverk og prosedyrekrav som skapar tidstjuvar for verksemda.

Inkluderande arbeidsliv (IA)

Fylkesmannen i Hordaland teikna ny samarbeidsavtale med NAV arbeidslivssenter og partane lokalt hausten 2014. Det vert halde minimum to årlege møte der IA er tema.

Likestilling

Hos Fylkesmannen i Hordaland har vi ei svak overvekt av kvinner, ca 60 prosent. Vi tar omsyn til kjønnsbalanse i tilsettingssaker, men ser at vi jamt over har fleire kvinnelege enn mannelege søkjarar til ledige stillingar. I leiargruppa har vi jamn kjønnsfordeling, både i den øvste leiargruppa og blant nestleiarane (seksjonssjef/ass.dir).

Mannlege tilsette tener gjennomgåande noko meir enn kvinner i dei aller fleste stillingsgruppene. Skilnadene er marginale og er ikkje resultat av forskjellshandsaming. I dei fleste stillingsgrupper kan skilnadane i lønn mellom kvinner og menn forklarast med alder, ansiennitet og utdanningsbakgrunn.

Sjølv om embetet legg til rette for kombinasjon av yrkesliv og familieliv på lik linje for kvinner og menn, ser vi at det er fleire kvinner som vel å arbeide deltid i periodar dei har omsorg for born. Det gjenspeglar situasjonen for øvrig i samfunnet.

Helse, miljø og tryggleik

Embetet driv systematisk HMS-arbeid, og har utarbeidd ein kombinert IA/HMS- tiltaksplan med fokus på helsefremjande aktivitetar som treningsrettleing, «friskdagar», pausetrin, turlunsjar mv. I tillegg har vi tett oppfølging av sjukmelde og fokus på tilrettelegging av oppgåver og arbeidstid for å hindre full sjukmelding i dei tilfella det er aktuelt.

Informasjonstryggleik

Fleire tiltak er sette i verk dei siste åra for å sikre at informasjonstryggleiken i embetet er i tråd med gjeldande lovverk og vår policy for trygg handtering av informasjon. Vi har installert "Followmeprint" og Data Loss Prevention (DLP). Fylkesmannen har utarbeidd eit opplegg for trygg handtering av informasjon basert på malen frå Informasjonstryggleiksprosjektet. Det er ein del av embetet sitt interkontrollsystem. Alle tilsette har underteikna instruks for trygg handtering av informasjon. I 2014 gjennomførte vi ROS-analyse på informasjonstryggleiken i embetet. Oppfølging av ROS med ulike tiltak blir eit viktig arbeid i 2015.

Miljøtiltak

Fylkesmannen i Hordaland er med i "Klimapartnerar Hordaland" som er Noregs største offentlege og private nettverk for systematisk klimaarbeid. Ved å være med i dette nettverket forpliktar vi oss til å tenkje klimaavtrykk, vere miljøfyrtårnsertifisert og lage planar for å redusere klimaglassutsleppa våre. Vi følgjer opp handlingsplanen for miljø og samfunnsansvar i offentlege innkjøp. Vi har inngått kontrollmedlemskap i Grønt Punkt Norge AS. Med dette stiller vi krav til leverandørane våre om at dei er medlem av ei returordning for emballasje, eller oppfyller vilkåra ved eiga handsaming av emballasje på ein miljøvenleg måte.

I Statens Hus har vi inngått samarbeid med huseigar Entra Eigendom AS om miljøleingssystem. Vi har saman med huseigar signert "Grøn fordelsavtale" som inneber ein energireduksjon på omlag 250 000 kWh i året for Statens hus. Det svarer til 15 prosent av energiforbruket i bygget. Fordelsavtalen inkluderer alle aspekt ved forvaltning, drift og bruk av egedomen. Det er sett i verk tiltak for energisparing knytte til varme og lys, miljøvenleg avfallshandtering og val av miljøvenlege byggjematerialar.

Embetet har ei målsetning om å redusere talet på tenestereiser. Tilsette skal alltid grunngje om det er naudsynt å reise eller om ein i staden kan gjere nytte av telefonmøte og videokonferanse. Alle tenestereiser skal gjennomførast på billegaste og raskaste måte, og mest mogleg trygt og miljøvenleg. Embetet har leasingavtale av ein Volvo V50 som eit tiltak for å redusere reiseutgiftene i embetet.

Innkjøp

Vi har eigen innkjøpskoordinator som kvalitetsikrar og rådgjer i innkjøpsprosessar. Vi har utarbeidd tenlege rutinar og støttesystem i eigen organisasjon som sikrar at risikoen er låg for brot på regelverket for innkjøp. Vi har inngått innkjøpsavtale med Bergen kommune om reiser, kontorrekvisita, kontormøblar og hotell/konferanseavtale.

Klart språk

- Embetet har utarbeida ein "klart språk» folder som vert delt ut til alle nyttilsette.
- Embetet har nynorsk kurs kvart år.
- Når det gjeld det som vert publisert på nett, er språk eit viktig tema på Nettredaksjonen sine jamlige møter.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Strukturforvaltning – statleg regional forvaltning

Regjeringa har vedtatt at det skal vurderast samanslåingar av fylkesmannsembete. Embetet ser på dette som eit nødvendig og klokt tiltak, ikkje minst som konsekvens av kommunereforma. Dersom talet på kommunar i Hordaland t.d. blir halvert, vil det ha betydning for den rolla og dei oppgåvene Fylkesmannen vil ha overfor kommunane. Med meir profesjonelle kommunar vil dei i større utstrekning vere i stand til å løyse oppgåvene sine. Staten vil difor få ei noko meir tilbaketrukket rolle, og nedslagfeltet, i.e. Fylkesmannens verkeområde, bør altså vurderast å bli geografisk større, også for å oppretthalde kompetansen hos Fylkesmannen som eit viktig koordinerande regionalt organ for statleg politikk.

I dette vil det for det første kunne ligge effektivitetsgevinstar med færre embetseiningar med større kompetansemiljø, gjerne distribuert i eit større geografisk verkeområde.

For det andre vil ei slik embetseining med god kompetanse også vere ein føresetnad for at det blir delegert mynde og oppgåver frå sentralt statleg hald. Det vil i ei slik omorganisering ligge eit stort potensiale for at statlege oppgåver blir distribuerte på en slik måte at administreringa av dei kjem nærare dei brukarane det gjeld, kommunar og andre. (Vi viser til merknadene vår i årsmeldinga for 2013 om den uhensiktsmessige ubalansen i statsforvaltninga mellom sentralt og regionalt nivå.)

I dette biletet høyrer med at det i aller høgste grad, ut frå eit effektivitets-, ressurs- og hensiktsmessighetssynspunkt, også bør vurderast heile eller delar av den regionale statsforvaltninga, både når det gjelder administrative grenser og oppgåvefordeling. Vi viser her til dei gode røynslene vi har frå motsegnforsøket, der Fylkesmannen koordinerer, med høve til avskjæring, dei motsegnene statlege sektororgan meiner bør fremjast når det gjeld kommunale planar, og då særleg arealplanar. Det bør vurderast om Fylkesmannen bør være det einaste organet, i kraft av sitt samordningsansvar, som kan fremje motsegner mot kommunalpolitiske avgjerder på planområdet.

Organisering av embetet

Med utgangspunktet om samordning og mest effektiv ressursbruk, bør det også vere opp til det enkelte embetet på kva måte det ønskjer å organisere drifta si på. Det er kontraproduktivt og manglande rasjonale å legge inn reservasjonar på kva måte eit embete skal organiserast, t.d. når det gjeld organisasjonsmessig samanslåing av landbruks- og miljøoppgåvene. Det har referanse til den sentrale styringa av fylkesmannsembete. Slik styring er uhensiktsmessig og lite målretta når det gjeld organisasjon, samanlikna med å styre etter å etterspørre kva mål som er oppnådde på dei ulike oppgåveområda Fylkesmannen har.

VI - Årsregnskap

Leiar sin kommentar til årsrekneskapet 2014

Formål

Fylkesmannen utfører dei oppgåver som er gitt i Instruks for fylkesmenn ved kgl. Res 07.08.1981, endra ved kgl. Res 10.11.1988 og 06.07.1999, og instruks for fylkesmennes beredskapsarbeid, fastsett ved kgl. Res. Av 18.04.2008.

Fylkesmannen har innanfor dei rammer som blir stilt til disposisjon i tildelingsbrev, embetsoppdrag, fullmaktsbrev og gjeldene regelverk og avtalar, mynde til å iversetje tiltak innanfor sitt område.

Stadfesting

Årsrekneskapet er avlagt i samsvar med Finansdepartementet sitt Reglement for økonomistyring i staten, rundskriv R-115 frå Finansdepartementet og Bestemmelser for økonomistyring i staten, med dei tilføyningar/presiseringar som departementet har gitt i instruksen.

Rekneskapet gir eit dekkande bilde av Fylkesmannen i Hordaland sine tildelingar, rekneskapsførte utgifter, inntekter, eigendelar og gjeld.

Fylkesmannen skal gjennom sin økonomi- og verksemdstyring sikre at statlege midlar vert nytta i samsvar med Stortinget sine vedtak og forutsetningar, at vi når fastsette mål og resultatkrav, at statlege midlar blir brukt effektivt, og forsvarleg forvaltning av materielle verdiar.

Vurdering av vesentlige forhold

Embetet har over fleire år arbeidd med intern utvikling av organisasjonen og «embetsfornyning». Vi har sett i verk fleire organisatoriske tiltak for å få ein meir effektiv og samordna organisasjon, og smartare oppgaveløysing. Dette har vore eit naudsynt prosjekt for å løyse ein utfordrande ressursituasjon med lite samsvar mellom tildelte ressursar og oppgåver. Vi har mellom anna over nokre år nedbemannet embetet med om lag 10 stillingar for å frigjere ressursar til betre budsjettstyring, til lønsauke og kompetansetiltak. Som eit resultat av desse prosessane har vi i dag god overordna styring av økonomien, men ressursituasjonen er stram og vi må innanfor alle fagområde gjere grundige prioriteringar og tenkje forenklingar og effektiviseringstiltak. Trass i ei krevjande ressursituasjon har medarbeidarane våre gjennom innsatsen sin på alle område klart å innfri krava til høg kvalitet og sakshandsamingstid i 2014.

Leiinga har hatt ei tett oppfølging av økonomien gjennom 2014. Embetet innførte i 2013 rammebudsjett til fagavdelingane.

Samla tildeling til embetet i 2014 på kap. 0525 01 var på kr. 114 926 000,-. Av dette utgjer kr. 110 130 000 årets tildeling og kr. 4 796 000 var midlar overført frå 2013. Resultatet for 2014 viser eit mindreforbruk på kr. 2 009 998,-. Mindreforbruket er m.a. knytt til avdelingane sine rammebudsjett, og skuldast vikariat som det er inngått avtale på i 2014 og som er forlenga i 2015. Dei er finansiert av fødselspengar innbetalt i 2014. Vi budsjetterte i 2014 med ein leigekostnad til Statsarkivet i Bergen på kr. 500 000,-. Embetet har avlevert store mengder arkivmateriale og vi må betale leige for arkivmateriale under 25 år. Vi har venta på ei avklaring av leigekostnader, og då rekninga kom i desember 2014 var den på kr. 150 000,-. Vi har gjennom året hatt ein krevjande budsjettsituasjon for verjemålsforvaltninga. Vi meiner tildelte midlar til Hordaland over kap. 0469 01 ikkje er i samsvar med ressursbehovet for ein forsvarleg forvaltning. Dette er meldt tilbake til Justisdepartementet i samband med rapportering pr. 10.09.2014. Prognose for 2. halvår viste at det ville bli meirutgifter på verjemål som var planlagt dekkja av driftsbudsjettet. Justisdepartementet kom i november 2014 med

ei tilleggsøyving på kr. 700 000,-. Når vi får tilleggsøyvingar og avklaringar så seint i året er det vanskeleg å omdisponere midlane

Innanfor budsjettkap. 0525 post 21 / kap 3525 post 01 viser resultatet at vi har hatt eit mindreforbruk på kr. 2 941 130,93. Mindreforbruket skuldast prosjekt som ikkje var avslutta i 2014. På miljøsektoren er det ca. 1,8 mill. kroner tilsaman på tre prosjekt og på helsesektoren ligg det ca. 1. mill. kroner på eit prosjekt. Desse må vidareførast i 2015. I tillegg er det nokre mindre prosjekt som blir avslutta i 2015.

Fylkesmannen vil ha tett oppfølging på økonomien også i 2015.

Tilleggsopplysningar

Riksrevisjonen er ekstern revisor og stadfester årsrekneskapen for Fylkesmannen. Årsrekneskapet er ikkje ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetning er forventa ferdig i løpet av 2. kvartal 2015. Beretninga er unnateken offentlegheit.

Statens hus 27. februar 2015

Lars Sponheim (sign)

Prinsippnote årsrekneskapen

Årsrekneskapen for Fylkesmannen i Hordaland er utarbeidd og avlagt etter retningslinene fasett i «Bestemmelser om økonomistyring i staten», fastsett 12. desember 2003, med endringar seinast 18. september 2013. Årsrekneskapen er i samsvar med bestemmelsane punkt 3.4.1, nærare bestemmelsar i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fasett av KMD.

Oppstillinga av bevilgningsrapporteringa viser bevilgningsrapportering, og behaldninga verksemda står oppført med i kapittelrekneskapen. Oppstillinga av artskontorrapporteringa viser kva som er rapportert til satsrekneskapet etter standard kontoplan for statlege verksemdar, og kva grupper av kontoar som inngår i mellomverande med statskassen.

Oppstillinga av bevilgningsrapporteringa og artskontorrapporteringa er utarbeida med utgangspunkt i bestemmelsane punkt 3.4.2 – grunnleggjande prinsippa for årsrekneskapen:

Rekneskapen følgjer kalenderåret. Rekneskapen inneheld alle rapporterte utgifter og inntekter for rekneskapsåret. Utgiftene og inntektene er ført i rekneskapet med bruttobeløp. Rekneskapen er utarbeida i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillinga av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeida etter dei same prinsippa, men gruppert etter ulike kontoplanar. Prinsippa samsvarer med krav i bestemmelsane punkt 3.5 til korleis verksemda skal rapportera til statsrekneskapen.

Alle statlege verksemdar er knytt til statens konsernkontoordning i Noregs Bank i samsvar med krav i bestemmelsane punkt 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan vert ikkje tilført likviditet gjennom året. Ved årets slutt vert saldo på kvar oppgjerskonto nullstilt.

Bevilgningsrapporteringa:

Bevilgningsrapporteringa viser rekneskapstall som Fylkesmannen i Hordaland har rapportert til statsrekneskapet. Det blir stilt opp etter kapitlar og poster i bevilgningsreglementet som Fylkesmannen har fullmakt til å disponere. Oppstillinga viser alle finansielle eigendelar og pliktar embetet står oppført med i kapitalrekneskapet i staten. Kolonnen samla tildeling viser kva verksemda har fått stilt i disposisjon i tildelingsbrev for kvar kombinasjon kapittel/post.

Artskontorrapporteringa:

Artskontorrapporteringa viser kva rekneskapstal vi har rapportert til statsrekneskapen etter standard kontoplan for statlege verksemdar. Vi har ein trekkrettigheit for disponible tildelingar på konsernkonto i Noregs Bank. Tildelingane skal ikkje inntektsførast, og viser derfor ikkje ei inntekt i oppstillinga. Note 7 i artskontorrapporteringa viser forskjellar mellom avrekning og mellomverande med statskassa.

Note A:

I note A går det fram samla utgiftsbevilgningar som embetet har fått stilt til disposisjon i rekneskapsåret. Nota består av :

- Overføring frå førre rekneskapsår (kap 0525)
- Tildeling for 2014 frå overordna departement (kap 0525)

Note B:

I note B går det fram forklaring til brukte fullmaktar og berekning av mogleg beløp til overføring neste år - berekning av meir-/mindreutgifter.

Vi ber om å få overført mindreforbruk på 0525.01 på kr. 2 009 998,- og på 0525.21 på kr. 2 941 131,-.

Artskontooppstillinga

Artskontooppstillinga viser kva som er rapportert til statsrekneskapet etter standard kontoplan i løpet av rekneskapsåret. Ei nærare oppdeling og forklaring til talla går fram av note 1-7

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindretgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A,B	114 926 000	117 311 230	-2 385 230
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	2 205 000	20 292 389	-18 087 389
0225	Tiltak i grunnopplæringen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		3 320 000	3 320 000	
0225	Tiltak i grunnopplæringa - særskilde driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		12 540 000	12 461 492	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		4 973 000	4 972 572	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		4 490 000	4 489 804	
0225	Tilskudd til opplæring innenfor krimomsorg	68	Diverse		246 870 000	246 865 679	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen - spes.	21	Spesielle driftsutgifter		11 003 049	10 471 532	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutda	22	Diverse		39 221 670	39 221 270	
0227	Tilskudd til internatdrift ved Krokeide yrkess	71	Tilskudd		24 615 000	24 615 000	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		6 837 660	6 837 660	
0310	Tilskudd til tros- og livssynsamfunn	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	6 591 196	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		19 364 355	16 364 352	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	5 809 744	
0470	Frå sakførsel	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	2 066 852	
0470	Frå rettssråd	71	Tilskudd		Åpen fullmakt	8 488 235	
0571	Rammetilskudd til kommuner- spesielle drifts	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	300 000	
0590	Byutvikling og planlegging - spes. driftsutgift	21	Spesielle driftsutgifter		1 950 000	1 948 097	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		2 408 120	1 480 433	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		12 268 432	12 256 229	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		560 000	299 897	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	8 966	
0720	Helsedirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 655 353	1 495 628	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	4 071 111	
0734	Tvungent psykisk helsevern	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	3 704 457	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 361 200	1 148 371	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		15 268 400	15 268 350	
0761	Omsorgstjeneste - utviklings tiltak	67	Diverse		3 360 000	3 360 000	
0761	Kompetanseheving kjønnslemlesting	21	Spesielle driftsutgifter		100 000	0	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		1 530 000	1 406 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abor	73	Tilskudd		800 000	800 000	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		991 400	962 175	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		44 926 717	44 809 394	
0764	Psykisk helse - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		0	413	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		23 426 014	22 930 246	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	151 665	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		970 000	1 034 268	
0783	Personell - turnustjeneste	61	Diverse		0	2 964	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. drift	21	Spesielle driftsutgifter		2 612 373	1 534 866	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		53 741 714	52 898 998	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		95 000	95 000	
1400	Miljøverndepartementet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		60 000	60 000	
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	Spesielle driftsutgifter		598 000	597 375	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		2 428 432	2 428 246	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		3 605 500	3 599 971	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		11 325 000	11 321 417	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		1 956 000	1 956 000	
1420	Oppryddings tiltak	39	Diverse		1 321 720	1 321 720	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		370 000	370 000	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		150 000	149 084	
1420	Forebyggende og konfliktdepdende tiltak i r	73	Tilskudd		50 000	41 168	
1420	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdi	81	Diverse		50 000	50 000	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		6 148 000	6 132 900	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		300 000	300 000	
1425	Tilskot til viltformål	71	Tilskudd		200 000	200 000	
Sum utgiftsført					687 278 109	730 674 417	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter	0	21 028 520	21 028 520
3525	Ymse inntekter	02	Ymse	0	852 971	852 971
3525	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak	0	77 000	77 000
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger	0	2 207 271	2 207 271
3525	Refusjon av sykepenger	18	Refusjon av sykepenger	0	1 257 986	1 257 986
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse	0	1 756 398	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift	0	15 946 002	
Sum inntektsført					0	43 126 148

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer					687 548 270	
60063601	Norges Bank KK/Innbetalinger				23 415 424	
60063602	Norges Bank KK/utbetalinger				-710 513 470	
715212	Endring i mellomværende med statskassen				-450 224	
Sum rapportert					0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201412)

Konto	Tekst	2015	2014	Endring
6260	Aksjer	0	0	0
715212	Mellomværende med statskassen	-7 305 680	-6 855 456	-450 224

Virksomhet: A5 - Fylkesmannen i Hordaland

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0525 01	4 796 000	110 130 000	114 926 000
0525 21	2 205 000		2 205 000
			0
			0

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hhv avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501	"kan overføres"	-2 385 230	0	-2 385 230	3 542 257	852 971	0	0	2 009 998	[5% av årets tildeling i note A]	5 746 300
052521	"kan nyttes under post 01"	-18 087 389	0	-18 087 389	0	21 028 520			2 941 131	[5% av årets tildeling i note A]	2 941 131
xxxx21	"kan nyttes under post 01"			0					0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxx45				0		Ikke aktuell			0		
xxxx45	"kan overføres"			0		Ikke aktuell			0	[Sum årets og fjorårets tildelinger]	
xxxx70				0		Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
xxxx75	"overslagsbevilgning"			0		Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Merknader:

Kap 052501: Vi ber om å få overført mindreforbruk på kr. 2 009 998,-

Kap 052521: Vi ber om å få overført mindreforbruk på 2 941 131,-

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romertallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201412	201312
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	21 881 491	18 158 298
Andre innbetalinger	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	0
<i>Sum innbetalinger</i>		21 881 491	18 158 298
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	133 747 748	124 273 388
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-3 542 257	-2 221 879
Utbetalt til investeringer	3	4 622 787	3 247 336
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	77 587 487	65 982 202
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum utbetalinger</i>		212 415 765	191 281 047
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		190 534 275	173 122 749
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	514 716 395	423 865 350
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		514 716 395	423 865 350
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		15 946 002	14 944 454
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		1 756 398	1 494 053
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		17 702 400	16 438 507
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		687 548 270	580 549 592
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		201412	01.01,2015
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	32 604	47 917
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på k	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-4 951 652	-4 408 187
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto) I)	7	-2 386 633	-2 495 186
Sum mellomværende med statskassen		-7 305 680	-6 855 456

Fotnote 1):

konto 290: - kr 2 393 460,56 - prosjektpenger

Konto 293: kr. 9 327,80 - negativ netto B. Willerson og C. Høisæter

Konto 299: - kr 2 500,- - gjennomgangskonto: dbl. betalt leie møterom i retur

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201412	201312
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	726	27 200
Inntekter av oppdrag, utenfor avgiftsområdet	21 880 765	18 131 098
Sum salgs- og leieinnbetalinger	21 881 491	18 131 098
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	21 881 491	18 131 098

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201412	201312
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	101 264 067	93 175 251
Arbeidsgiveravgift	15 946 003	14 944 454
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser 1)	16 537 678	16 153 684
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	133 747 748	124 273 388
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	3 542 257	2 221 879
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	3 542 257	2 221 879
Antall årsverk:	178,3	171,78

Fotnote 1): gjeld ikke utbetaling til egne tilsette men m.a honorar til sensorar, kontrollkommissjonar m.fl.

Honorar til sensorar utgjør: kr. 12 461 491,-

Honorar til kontrollkommissjon utgjør kr. 2 113 147,-

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201412	201312
Immaterielle eiendeler og lignende	153 588	207 336
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4 183 076	2 689 753
Andre utgiftsførte investeringer (*)	286 124	350 248
Sum utbetalt til investeringer	4 622 787	3 247 336
<i>(*) Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	201412	201312
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	8 724 172	6 081 916
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	248 178	13 110
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler 1)	8 015 281	7 274 218
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	406 939	420 822
Mindre utstyrsanskaffelser	834 527	370 175
Leie av maskiner, inventar og lignende	771 931	707 924
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne 2)	35 911 264	29 212 696
Reiser og diett	8 157 498	7 195 154
Øvrige driftsutgifter (*)	14 517 696	14 706 187
Sum andre utbetalinger til drift	77 587 487	65 982 202
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	0
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Fotnote 1):

Husleige: 14 474 783 (konto 6.300)

Refusjon driftsutg. Statens hus: - 5 850 610 (konto 6.302)

Fotnote 2):

Av dette beløpet utgjør:

Fri rettshjelp: kr. 10 529 340,-

Verjehonorar: kr. 5 688 347,-

Kontrollkommisjon: 1 980 882,-

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014

	201412	201312
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201412	201312
Tilskudd til kommuner	212 321 159	136 112 538
Tilskudd til fylkeskommuner	254 594 100	241 699 768
Tilskudd til private	8 233 957	31 382 565
Tilskudd til organisasjoner	33 132 279	9 650 290
Tilskudd til statsforvaltningen	6 434 900	5 020 189
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	514 716 395	423 865 350

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201412	201412	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	107 875	0	107 875
Andre fordringer	32 604	32 604	0
Kasse og bank	0	0	0
<i>Sum</i>	140 479	32 604	107 875
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-3 966	0	-3 966
Skyldig skattetrekk	-4 951 652	-4 951 652	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	-2 386 633	-2 386 633	0
<i>Sum</i>	-7 342 251	-7 338 285	-3 966
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Sum	-7 201 772	-7 305 681	103 908

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings-	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 23.12.2015								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.